

SARAJEVO

φύλλο 7 - μάρτιος 2002

παλαιστίνη

για τη ζωή και τον θάνατο

29/12/1947

Η περιοχή της Παλαιστίνης θα χωριστεί ως εξής:

* Ένα Εβραϊκό κράτος που θα καλύπτει το 56,47% της υπό εντολήν Παλαιστίνης (εξαιρουμένης της Ιερουσαλήμ) με πληθυσμό 498.000 Εβραίους και 325.000 Άραβες.

* Ένα Αραβικό κράτος που θα καλύπτει το 43,53% της υπό εντολήν Παλαιστίνης (εξαιρουμένης της Ιερουσαλήμ) με πληθυσμό 807.000 Άραβες και 10.000 Εβραίους.

* Μια διεθνή περιοχή στην Ιερουσαλήμ, όπου ο πληθυσμός είναι 100.000 Εβραίοι και 105.000 Άραβες.

Το σχέδιο της μοιρασιάς προβλέπει ακόμα:

* Διασφάλιση των δικαιωμάτων των μειονοτήτων και των θρησκευτικών τους δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένης της ελεύθερης πρόσβασης όλων στους ιερούς τόπους τους.

* Την θέσμιση της οικονομικής ένωσης ανάμεσα στα δύο κράτη: τελωνιακή ένωση, κοινό νομισματικό σύστημα, κοινή διοίκηση διαφόρων βασικών υπηρεσιών, ίση πρόσβαση στο νερό και στις πηγές ενέργειας.

Η γενική συνέλευση επίσης προτείνει:

* Μια δίμηνη μεταβατική περίοδο που αρχίζει την 1η Αυγούστου 1948, ημερομηνία κατά την οποία θα αποχωρήσει ο Βρετανικός στρατός.

* Μια πενταμελής ομάδα κρατών (Βολιβία, Δανία, Παναμάς, Φιλιππίνες, Τσεχοσλοβακία) που θα επιβλέπει τις περιοχές που θα εκκενωθούν από τη Μεγάλη Βρετανία, θα ορίσει τα σύνορα των δύο κρατών, και θα επιβλέπει επίσης την εγκατάσταση σε κάθε ένα απ' αυτά ενός Περιφερειακού Κυβερνητικού Συμβουλίου.

* Την βαθμιαία ανάληψη της διοίκησης από τα Συμβούλια αυτά και για τα δύο κράτη, και την οργάνωση δημοκρατικών εκλογών για συντακτικές κοινοβουλευτικές συνελεύσεις και στα δύο κράτη.

Αυτό πιο πάνω είναι το «γενικό σχήμα» μιας διακρατικής ρύθμισης πολύ, πάρα πολύ παλιάς πια. Εξάλλου και τότε που αποφασίστηκε δεν ικανοποιούσε καμμία από τις «δύο πλευρές». Γι' αυτό και ποτέ δεν εφαρμόστηκε. Ανάμεσα στο «υπό δημιουργία» κράτος του Ισραήλ και στον αραβικό πληθυσμό της Παλαιστίνης άρχισε αμέσως πόλεμος.

Λίγους μήνες μετά, το καλοκαίρι του 1948, οι Άραβες ένοπλοι έχαναν τις μάχες σε κρίσιμες πόλεις. Η θεμελίωση του ισραηλινού κράτους ήταν πλέον γεγονός, και μάλιστα χωρίς τις ρυθμίσεις του ΟΗΕ. Εκείνη τη χρονιά ακριβώς, ο David Ben - Gurion, ένας από θεωρούμενους «πατέρες» αυτού του κράτους, προσδιόριζε ως εξής τους επόμενους στόχους για την ευρύτερη περιοχή:

Ένα χριστιανικό κράτος πρέπει να δημιουργηθεί στο Λίβανο, με τα νότια σύνορά του στον ποταμό Litani. Θα συμμαχήσουμε μαζί του. Όταν διαλύσουμε την δύναμη της Λεγεώνας και βομβαρδίσουμε το Αμμάν, θα περιορίσουμε επίσης την ΥπερΙορδανία, και η Συρία θα παραδοθεί. Αν η Αίγυπτος θέλει συνέχεια του πολέμου, θα βομβαρδίσουμε το Πορτ Σάιντ, την Αλεξάνδρεια και το Κάιρο... Μ' αυτό τον τρόπο θα τελειώσουμε τον πόλεμο, και θα ξεκαθαρίσουμε τους προαιώνιους λογαριασμούς μας με την Αίγυπτο, την Ασσυρία και τους Άραβες.

«Προαιώνιοι λογαριασμοί»... Η 53χρονη ιστορία του ισραηλινού κράτους είναι διαρκής ιστορία «ορθόδοξου» και «ανορθόδοξου» πολέμου που όμοιά του ελάχιστα άλλα έχουν να επιδείξουν. Κάθε κράτος είναι μια βάρβαρη μηχανή καταπίεσης, ένας «κομματικός» μηχανισμός των αφεντικών για τον έλεγχο των προλεταρίων - το ισραηλινό κράτος βρίσκεται ωστόσο σε μια από τις κορυφαίες θέσεις της βαρβαρότητας. Πώς και γιατί;

Ίσως επειδή είχε εξαρχής να υποτάξει μια τεράστια πληθειακή «μάζα» που δεν ήταν της ίδιας «εθνικότητας» (ή «θρησκευτικότητας») με τα αφεντικά του ισραηλινού κράτους: άραβες οι πολλοί, εβραίοι οι λίγοι... δεν υπήρχε περιθώριο για την αφομοιωτική, εκλεπτυσμένη διαχείριση μέσω κάποιου είδους «εθνικής ενότητας»....

Ίσως επειδή η ναζιστική (και όχι μόνο) φρικαλεότητα εναντίον χιλιάδων εβραίων της ευρωπαϊκής ηπείρου χρησιμοποιήθηκε κατάλληλα σαν άλλοθι / προπέτασμα καπνού για την δράση ενός κράτους στο όνομα της «ιστορικής δικαίωσης» αυτών των νεκρών - μιας δικαίωσης που είναι όμως άγνωστο αν θα την αποδέχονταν ποτέ οι ίδιοι αυτοί των οποίων η μνήμη επιστρατεύεται για να «προστατεύει» τη διάπραξη επί δεκαετίες παρόμοιων με όσα υπέστησαν εγκλημάτων...

Ίσως, ακόμα, επειδή το ισραηλινό κράτος ταίριαξε εύκολα τα δικά του συμφέροντα με εκείνα των «μεγάλων» αποικιοκρατών που λεηλάτησαν (και λεηλατούν ακόμα, με περισσότερο «έμμεσους» ίσως τρόπους) την εργασία και τις πρώτες ύλες στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής και της ανατολικής Μεσογείου: έγινε ένα κράτος / χωροφύλακας, για δικό του λογαριασμό και για λογαριασμό του παγκόσμιου καταμερισμού εξουσίας...

Ίσως, τελικά, για έναν συνδυασμό όλων των παραπάνω λόγων.... αν μπορεί να υπάρξει «λόγος» και «λογική» σ' αυτό το διαρκές έγκλημα που έχει ονομαστεί «παλαιστινιακό πρόβλημα»....

Δεν έχουμε τη δυνατότητα να αναφερθούμε, έστω και περιληπτικά, στη δολοφονική ιστορία αυτών των 53 χρόνων. Θα μείνουμε στη δεκαετία του '90, και μάλιστα μόνο σε επιλεγμένες στιγμές της. Όμως το ότι εμείς (κι εσείς ανάλογα) «παρακάμπουμε» τόσο χρόνια αίματος και δακρύων δεν σημαίνει τίποτα: είναι χρόνια ριζωμένα ως το μεδούλι, ως το τελευταίο κύτταρο των εκατομμυρίων παλαιστινίων μέσα και έξω απ' το κράτος του ισραήλ, την παλαιστίνη, τους προσφυγικούς καταυλισμούς που είναι διάσπαρτοι στα γειτονικά κράτη. Είναι χρόνια που αλέθουν και αλέθονται στη συλλογική μνήμη και συνείδηση χιλιάδων μυαλών, είναι αιματοχυσίες που στοιχειώνουν και δεν παραγράφονται, ακόμα κι αν είναι πολλοί εκείνοι που θα ήθελαν να ξεχαστούν: η εξόντωση και η αντίσταση, η αντίσταση και η εξόντωση μεταφέρονται από πληθειακή γενιά σε πληθειακή γενιά παλαιστινίων σε μια σχεδόν προκαθορισμένη συλλογική «μοίρα».

Κι ίσως μέσα απ' αυτήν την αλήθεια, την αλήθεια μιας συλλογικής ανάσας που είναι συνέχεια κομμένη, ενός συλλογικού στέρνου που είναι πάντα τραβηγμένο, μιας συλλογικής ματιάς που έχει στεγνώσει πια από δάκρυα, την αλήθεια μιας τοπικής και διεθνούς κρατικής πολιτικής που έγινε «μοίρα», την αλήθεια μιας δουλείας που διαρκώς πολεμιέται και διαρκώς νικάει, την αλήθεια μιας αγέρωχης δίψας για ανεξαρτησία που δεν σκύβει το κεφάλι, ίσως λέμε μέσα απ' αυτές τις αλήθειες μπορούμε να υποψιαστούμε - και τίποτα παραπάνω - το «αδιανόητο»: τις σύντομες εκείνες προσωπικές τροχιές προς τον γρήγορο και εκδικητικό θάνατο των παλαιστινίων / βόμβες. Να υποψιαστούμε· όχι να «εξηγήσουμε», όχι να «δικαιολογήσουμε»: είμαστε πολύ μακριά. Και μερικοί είναι μακριά νυχτωμένοι.

Οι «συνθήκες του Όσλο» μνημονεύονται τους τελευταίους 17 μήνες, από το ξέσπασμα της «δεύτερης» intifadeh (: εξέγερση) και μετά σαν το «επίδικο» αντικείμενο. Ισχύουν ή όχι; Θα συνεχιστεί άραγε η «ειρηνευτική διαδικασία» ή μήπως η «κλιμάκωση της έντασης» την εμποδίζει; Όλα αυτά είναι μια δημαγωγική αργκώ, τμήμα της κυρίαρχης πολιτικής ιδεολογίας του βόρειου (ή του βορειοδυτικού) ημισφαιρίου, που είτε υποστηρίζει ανοικτά την ισραηλινή κρεατομηχανή, είτε, απλά, «έχει όρια» στην υπομονή της να «κατανοεί» τους παλαιστίνιους. Είναι όρια γνωστά εξάλλου, που επιδείχτηκαν με όλο τους το ανθρωποφάγο μεγαλείο στη Βοσνία: οι «συνθήκες του Όσλο» σήμαιναν (αν όντως σήμαιναν κάτι) πολύ περισσότερα για τον «πολιτισμένο» κόσμο, παρά για τους παλαιστίνιους. Ήταν, για να το πούμε έτσι, μια καλή βιτρίνα, για να κρυφτεί απ' την όποια «επικαιρότητα» το «παλαιστινιακό πρόβλημα». *Λύθηκε, δε λύθηκε; Λύνεται, όπου νάσαι...*

Τυπικά το Όσλο ήταν το μέρος όπου έγιναν από το 1992 «μυστικές διαπραγματεύσεις» ανάμεσα σε εκπροσώπους της ισραηλινής κυβέρνησης και του Αραφάτ, σαν δεύτερο στάδιο δημόσιων συναντήσεων που είχαν προηγηθεί στη Μαδρίτη. Η τελική «φόρμουλα» αυτών των φανερών και κρυφών συζητήσεων διατυπώθηκε στις 13 Σεπτεμβρίου του 1993 στην Ουάσιγκτον, υπό τη μορφή μιας «ισραηλοπαλαιστινιακής διακήρυξης αρχών». Ήταν, πράγματι, η πρώτη φορά που το κράτος του ισραήλ αναγνώριζε επίσημα την ύπαρξη νόμιμων πολιτικών εκπροσώπων των παλαιστίνιων, και μάλιστα της PLO· ήταν επίσης η πρώτη φορά που αυτοί οι εκπρόσωποι με τη σειρά τους αναγνώριζαν επίσημα το κράτος του ισραήλ. *Ήταν, οπωσδήποτε, ένας θρίαμβος της αμερικανικής διπλωματίας στην πρώτη τετραετία Κλίντον: το ντοκουμέντο είχε τις υπογραφές του ισραηλινού υπουργού εξωτερικών Shimon Peres, του παλαιστίνιου αξιωματούχου Mahmut Abbas (ο πλέον «στενός» σύμβουλος του Γιασέρ Αραφάτ) και σα «μάρτυρες» υπέγραφαν εκ μέρους των ΗΠΑ ο υπουργός εξωτερικών Warren Christopher και εκ μέρους της Ρωσικής ομοσπονδίας ο αντίστοιχος Andrei V Kozyrev.*

Ράμπιν, Κλίντον και Αραφάτ, σε «αναμνηστική» φωτογραφία, μετά τις υπογραφές της «ειρήνης». Ο ένας είναι σήμερα νεκρός ο άλλος πρώην, και ο τρίτος «ξεγραμμένος» από πολλές πλευρές...

Πριν δούμε ορισμένες (όχι και τόσο) «λεπτομέρειες» εκείνης της διακήρυξης, που έμελλε να κάνει περισσότερο «αθέατη» διεθνώς και πιο τυρρανική την κυριαρχία του ισραηλινού κράτους πάνω στους παλαιστίνιους, θα πρέπει να θυμήσουμε το «ιστορικό περιβάλλον» της.

Ήταν, ως προς την διεθνή (γεω)πολιτική, η «επόμενη μέρα» της αμερικανικής εκστρατείας στον περσικό κόλπο· της μόνιμης εγκατάστασης αμερικανικού στρατού στη σαουδική αραβία· της επιτήρησης του πρώην «φίλου» και νυν «εχθρού» Σ. Χουσεϊν... Ήταν η επόμενη μέρα της ηθικής και πολιτικής υποστήριξης που είχαν δώσει εκατοντάδες χιλιάδες άραβες (όχι όμως και οι κυβερνήσεις τους) στον Χουσεϊν, μεταξύ αυτών και οι παλαιστίνιοι... κι όλοι αυτοί βρίσκονται πια ηττημένοι.... Ήταν η σχεδόν επόμενη μέρα της κατάρρευσης του «ανατολικού μπλοκ», του «αντίβαρου» και στη Μέση Ανατολή (ή, από μια άλλη σκοπιά: του συνεταίρου) των δυτικών φιλοδοξιών ηγεμονίας· πράγμα που σήμαινε πως μια σειρά «προβλήματα», και το «παλαιστινιακό» πρώτο πρώτο ανάμεσά τους, θα βρίσκονταν κάτω από το μονόπλευρο φως μιας όποιας made in west διαχείρισης.

Ως προς την πιο «τοπική» διάσταση των συσχετισμών, το 1992 και το 1993 βρισκόταν στον απόηχο της πρώτης παλαιστινιακής intifadeh, που είχε ξεκινήσει τον Δεκέμβριο του 1987, και άρχισε να κοπάζει το 1991 (υπό την καταθλιπτική παραδοχή του αμερικανικού ηγεμονισμού στα «προβλήματα της Μέσης Ανατολής»). Η καταστολή αυτής της εξέγερσης είχε αυξανόμενο κόστος για το ίδιο το ισραήλ, εφόσον τμήματα της κοινωνίας του άρχιζαν να αποστασιοποιούνται από τα επίσημα «ιδεώδη». Όμως και εκτός παλαιστίνης η intifadeh είχε γίνει η σημαία πολλών εξεγέρσεων του αραβικού προλετα-

ριάτου - η παλαιστινιακή εξέγερση ήταν ένα επικίνδυνα διεθνιστικό σημείο αναφοράς για εκατομύρια κολασμένους.

Με άλλα λόγια, από διαφορετικές μεριές ξεκινώντας, διαφορετικά συμφέροντα κατέληγαν στην ίδια «αναγκαιότητα»: το «παλαιστινιακό» θα έπρεπε να «λυθεί». Ή, πιο σωστά, «να φανεί πως λύνεται». Για το ισραηλινό κράτος χρειαζόταν μια διαδικασία / διάλειμα για την εσωτερική ιδεολογική «ανασυγκρότηση» του... Για τους παλαιστίνιους επικεφαλής της πολύχρονης αναμέτρησης (δηλαδή την PLO) χρειαζόταν μια δόση ρεαλισμού, και προσαρμογής στους νέους πλανητικούς συσχετισμούς: συν την ελπίδα του ανταλλάγματος μιας κάποιας διοίκησης... Για το αμερικανικό κράτος (και τα υπόλοιπα δυτικά κράτη) χρειαζόταν ένας παράγοντας λιγότερος (έναν σημαντικό παράγοντα...) στον κοινωνικό αναβρασμό μιας μεγάλης ζώνης του πλανήτη... *Ακόμα και οι ίδιοι οι παλαιστίνιοι χρειάζονταν «κάτι»: μια «επιτυχία» έστω λειψή, μια ελπίδα...*

Όμως η «ισραηλοπαλαιστινιακή διακήρυξη αρχών» ήταν ένα ετεροβαρές κείμενο, «ανοικτό» στο μέλλον, όπως είθισται να είναι πάντα οι συμφωνίες ανάμεσα σε νικητές που δεν είναι ακόμα προετοιμασμένοι για το επόμενο βήμα και σε ηττημένους που επείγονται να ελπίζουν σε κάτι αβέβαιο. Εκείνο που συμφωνήθηκε τοις μετρητοίς ήταν η αποχώρηση του ισραηλινού στρατού από τη λωρίδα της Γάζας και την περιοχή της Ιεριχούς: η «αναγνώριση» επίσης του δικαιώματος των παλαιστίνιων να «υπάρχουν» σε κάποιου είδους «κράτος» (σε μια εποχή που έμελλε να δει πολλά και διάφορα είδη κρατών...)· και ένα γενικόλογο «πλαίσιο καλής θέλησης» με βάση το οποίο μέσα στα πέντε επόμενα χρόνια θα έπρεπε να υπάρξουν συμφωνίες για όλα τα «υπόλοιπα θέματα».

Ποιά; Όπως λέει σε δυο αράδες το 3ο σημείο του 5ου άρθρου της «διακήρυξης»: *για την Ιερουσαλήμ, τους πρόσφυγες (τα εκατομμύρια παλαιστίνιων προσφύγων των προηγούμενων δεκαετιών...), τους οικισμούς (των ισραηλινών...), της ρυθμίσεις ασφάλειας, τα σύνορα, τις σχέσεις και την συνεργασία με τα γειτονικά κράτη... και άλλα κοινού ενδιαφέροντος θέματα.* Εξίσου σύντομα το 8ο άρθρο ξεκαθαρίζει: *με σκοπό να εγγυηθεί την δημόσια τάξη και την εσωτερική ασφάλεια για τους παλαιστίνιους της δυτικής όχθης και της λωρίδας της Γάζας το (παλαιστινιακό) Συμβούλιο θα δημιουργήσει μια ισχυρή αστυνομική δύναμη, ενόσω το ισραήλ θα συνεχίσει να έχει την ευθύνη της άμυνας απέναντι σε εξωτερικούς κινδύνους, όπως επίσης την ευθύνη για την καθολική ασφάλεια των ισραηλινών ώστε να διαφυλάξει την εσωτερική τους ασφάλεια και την δημόσια τάξη.*

Έχοντας μείνει ανοικτά προς «διαπραγμάτευση» όλα τα σημαντικά σημεία για την ύπαρξη ενός παλαιστινιακού κράτους (με την επικράτεια και τον πληθυσμό του πρώτα και καλύτερα) το ισραηλινό κράτος έκανε την χάρη στην PLO να της επιτρέψει να φτιάξει μπάτσους, ενώ (φυσικά...) θα εξακολουθούσε το ίδιο να «προστατεύει» τους εποίκους του δίπλα και μέσα στα «μελλοντικά» παλαιστινιακά εδάφη... Αν μπορούσαν οι παλαιστίνιοι να κοιτάξουν κατάματα, χωρίς ψευδαισθήσεις, αυτήν την συμφωνία, ίσως καταλάβαιναν από τότε πως είχαν υπογράψει (ή ο Αραφάτ είχε διαπραγματευτεί για λογαριασμό τους) μόνο μια «παράταση ζωής». Όταν, κατά τη διάρκεια των πεντάχρονων διαπραγματεύσεων, θα ερχόταν η ώρα να αναποδογυρίσει κάποιος το τραπέζι, αυτός θα ήταν και πάλι το ισραηλινό κράτος.

Όποιος στοιχημάτιζε τότε, στα τέλη του 1993, ότι οι συμφωνίες και η «έναρξη των ειρηνευτικών διαδικασιών» θα επιτάχυναν ένα «εσωτερικό», ταξικό παλαιστινιακό «σχίσμα», θα κέρδιζε. Η «προοπτική» ενός κάποιου παλαιστινιακού κράτους, νεφελώδης και στο μακρινό βάθος οπωσδήποτε, δουλεύτηκε έντεχνα και από το ισραηλινό κράτος αλλά και από την νεοδημιούργητη «διευθύνουσα» ελίτ της παλαιστινιακής «οντότητας». Δύο χρόνια μετά ο Αραφάτ ήταν εκλεγμένος πρόεδρος της «παλαιστινιακής αρχής» η οποία είχε εγκαταστήσει την υποτυπώδη διοίκησή της, είχε εκλεγεί ένα νομοθετικό συμβούλιο, και είχαν υπογραφεί δύο περαιτέρω συμφωνίες, οι «Όσλο 1» και «Όσλο 2» εξειδικεύοντας μερικές από τις γενικές αρχές.

Η «παλαιστινιακή αρχή», ένα ημιτελές εργαλείο εξουσίας, φτιάχτηκε. Με τους μπάτσους της, και όχι μόνο αυτούς.

Αλλά για τους «απλούς» παλαιστίνιους τα πράγματα αποκαλύπτονταν όχι ρόδινα...

ΧΕΒΡΩΝΑ

Η πρώτη οπισθοχώρηση από το «πνεύμα της ειρήνης» προκλήθηκε απ' την άρνηση του Ισραήλ να απελευθερώσει τους 4.500 παλαιστίνιους πολιτικούς κρατούμενους. Το γεγονός ότι στο παρελθόν το ισραηλινό κράτος είχε απελευθερώσει 7.000 παλαιστίνιους σε αντάλλαγμα λίγους στρατιώτες του που ήταν όμηροι λιβανέζικων ένοπλων οργανώσεων θα μπορούσε να δείχνει το «βάρος» της ζωής των μεν ως προς τους δε. Κι αφού η υπό δημιουργία «παλαιστινιακή αρχή» δεν είχε στα χέρια της Ισραηλινούς, γιατί να γίνει ανταλλαγή αιχμαλώτων;

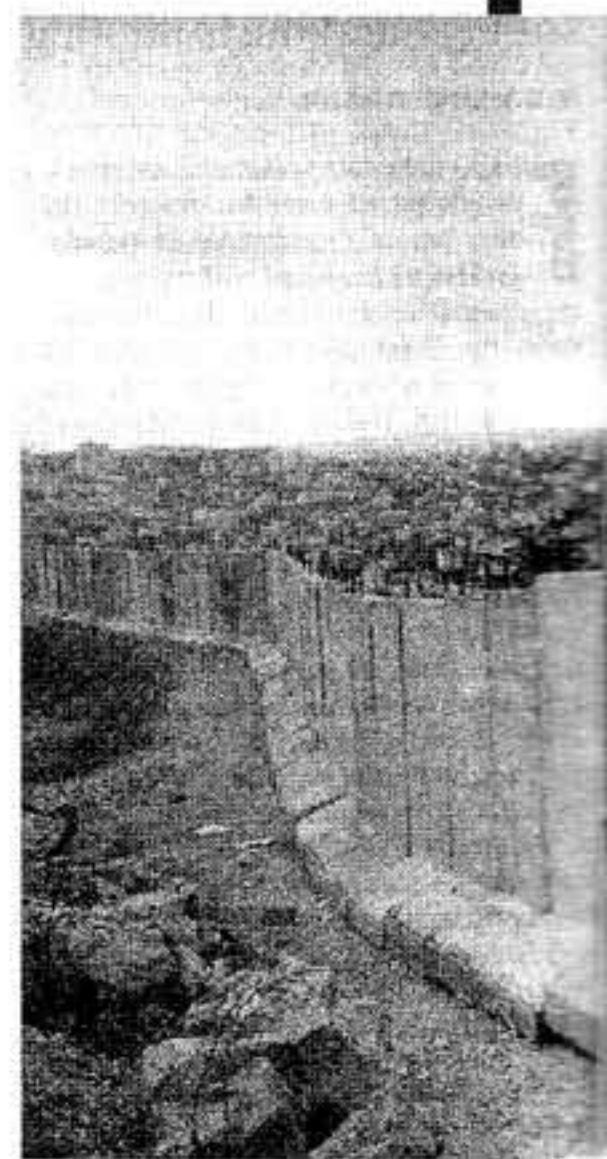
Πέντε μήνες μετά τις πανηγυρικές τελετές στην Ουάσιγκτον, στις 25 Φεβρουαρίου του 1994, ένας Ισραηλινός γιατρός και έφεδρος αξιωματικός μπήκε στην αυλή του τζαμιού Ibrahimī, σε μια «ιερή» περιοχή (τόσο για τους Άραβες όσο και τους Εβραίους) της Χεβρώνας. Αν και ήταν φανερά πάνοπλος οι φρουροί του περιβόλου (Ισραηλινοί στρατιώτες) δεν τον εμπόδισαν. Ήταν η ώρα της προσευχής, στη διάρκεια του Ραμαζανιού, και το τζαμί ήταν γεμάτο. Μέσα σε δευτερόλεπτα ο Baruch Goldstein έριξε μια χειροβομβίδα, κι ύστερα έβγαλε ένα πολυβόλο και άρχισε να ρίχνει στο ψαχνό σηματοδεύοντας τις πλάτες των παλαιστίνιων, σκοτώνοντας και τραυματίζοντας δεκάδες.

Αυτό το μακελιό απ' τα χέρια ενός Ισραηλινού ακροδεξιού φανατικού θα μπορούσε να θεωρηθεί σαν η μεμονωμένη πράξη ενός παρανοϊκού, αν δεν υπήρχαν συγκεκριμένες ενέργειες των επίσημων Ισραηλινών αρχών κατά τη διάρκεια και μετά τη σφαγή. Την ώρα της επίθεσης, όχι μόνο οι Ισραηλινοί στρατιώτες που φρουρούσαν τον χώρο δεν προσπάθησαν να αποπλίσουν τον Goldstein, αλλά αντίθετα άρχισαν να πυροβολούν τους άοπλους παλαιστίνιους που αμέσως μετά το σοκ προσπάθησαν να τον αποπλίσουν και να τον λυντσάρουν. Ύστερα, όταν μαθεύτηκαν τα νέα, χιλιάδες φοβισμένοι και εξαγριωμένοι κάτοικοι της Χεβρώνας συγκεντρώθηκαν στο νοσοκομείο της πόλης για να δώσουν αίμα για τους τραυματίες και να μάθουν τα ονόματα των νεκρών. Αντί να δείξουν κατανόηση για την οργή των συγκεντρωμένων, οι Ισραηλινοί στρατιώτες άνοιξαν πυρ εναντίον τους, σκοτώνοντας τουλάχιστον άλλους 4 μπροστά στο νοσοκομείο. Στις κηδείες / διαδηλώσεις των επόμενων ημερών δολοφονήθηκαν άλλοι 17 παλαιστίνιοι νεολαίοι....

Διαφορετική ήταν η αντιμετώπιση του Goldstein. Τάφηκε με τιμές, το όπλο του επιστράφηκε στη γυναίκα του, και ο τάφος του έγινε τόπος προσκυνήματος. Στη Χεβρώνα, μια πόλη 120.000 κατοίκων, επιβλήθηκε στρατιωτικός νόμος για 40 ημέρες· ενώ στην υπόλοιπη Δυτική Όχθη και στη Γάζα ο στρατιωτικός νόμος επεκτάθηκε για αρκετές βδομάδες, καταστρέφοντας - πρώτη φορά σε «καιρό ειρήνης» - την κοινωνική ζωή. Με δυο λόγια η «τιμωρία» για τη σφαγή στη Χεβρώνα ήταν εξ ολοκλήρου σε βάρος των παλαιστίνιων, που φυλακίστηκαν στα σπίτια τους για να προστατευτούν οι 60 όλες κι όλες Ισραηλινές οικογένειες 450 εποίκων που είχαν εγκατασταθεί στο κέντρο της πόλης, διεκδικώντας για λογαριασμό τους το 1/3 της. Κι αυτοί ήταν που επωφελήθηκαν των ενεργειών του κράτους τους, για να επεκτείνουν τις καταπατήσεις τους στην πόλη, να κλείσουν τον κεντρικό δρόμο της για 5 χρόνια, και να αλλάξουν τους κανόνες εισόδου στο χώρο του τζαμιού Ibrahimī.

Η σφαγή στη Χεβρώνα και οι 51 νεκροί (μεταξύ των οποίων 7 παιδιά) ήταν ένα σημείο στροφής στη συνείδηση αρκετών παλαιστίνιων ως προς το τί θα μπορούσαν να ελπίζουν πλέον από την σε εξέλιξη «ειρηνευτική διαδικασία». Παρόλα που η σφαγή δεν ήταν «αρκετή» για να την σταματήσει, απ' τη μεριά της PLO τουλάχιστον, η Χαμάς, μια αντιπολιτευόμενη ισλαμιστική οργάνωση, άρχισε μετά τον Φεβρουάριο του 1994 να προανατολίζεται στις επιθέσεις αυτοκτονίας εναντίον Ισραηλινών εποίκων.

Πάντως το «ισοζύγιο» αίματος - αν μπορεί κανείς να μιλήσει έτσι... - δεν ξέφυγε ποτέ από τον έλεγχο του Ισραηλινού κράτους στη συνέχεια της «υπό ειρήνη» υπόγειας αναμέτρησης. Το '95 σκοτώθηκαν 15 Ισραηλινοί και 40 παλαιστίνιοι· το '96 7 Ισραηλινοί και 59 παλαιστίνιοι· το '97 4 Ισραηλινοί και 20 παλαιστίνιοι· το '98 11 Ισραηλινοί και 27 παλαιστίνιοι· το '99 3 Ισραηλινοί και 8 παλαιστίνιοι....

ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ

Οι ψευδαισθήσεις για το τί θα μπορούσε να σημαίνει «ειρήνη» για το ισραηλινό κράτος είχαν ωστόσο αρχίσει να διαλύονται τις επόμενες ακριβώς ημέρες των διακηρύξεων στο όνομά της. Δεν πίστευαν στα μάτια τους οι παλαιστίνιοι στη Ραμάλα και στην Al-Bira αλλά ήταν γεγονός: ένα τεράστιο εργοτάξιο οικισμών άρχισε να απλώνεται κατά μήκος του δρόμου Ναμπλούς - Ιερουσαλήμ. Δεν ήταν πια οι συνηθισμένες πρόχειρες εγκαταστάσεις των αποίκων, αλλά κανονικές οικοδομές - που καταπατούσαν όπως πάντα παλαιστινιακές εκτάσεις, αλλά με σαφέστατα οργανωμένο πια τρόπο. Το ίδιο άρχισε να συμβαίνει λίγο αργότερα και σε άλλα σημεία της Δυτικής Όχθης και της Ιερουσαλήμ, αν και κάτι τέτοιο παραβίαζε την συμφωνία που προέβλεπε ότι τόσο η Δυτική Όχθη όσο και η λωρίδα της Γάζας θα έχουν μια ενιαία εδαφική ταυτότητα. Αυτό που έγινε γρήγορα σαφές ήταν ότι οι ισραηλινοί σκόπευαν να κάνουν το μελλοντικό «παλαιστινιακό κράτος» ένα πλέγμα από απομονωμένα κομμάτια, ένα σύνολο γκέτο.

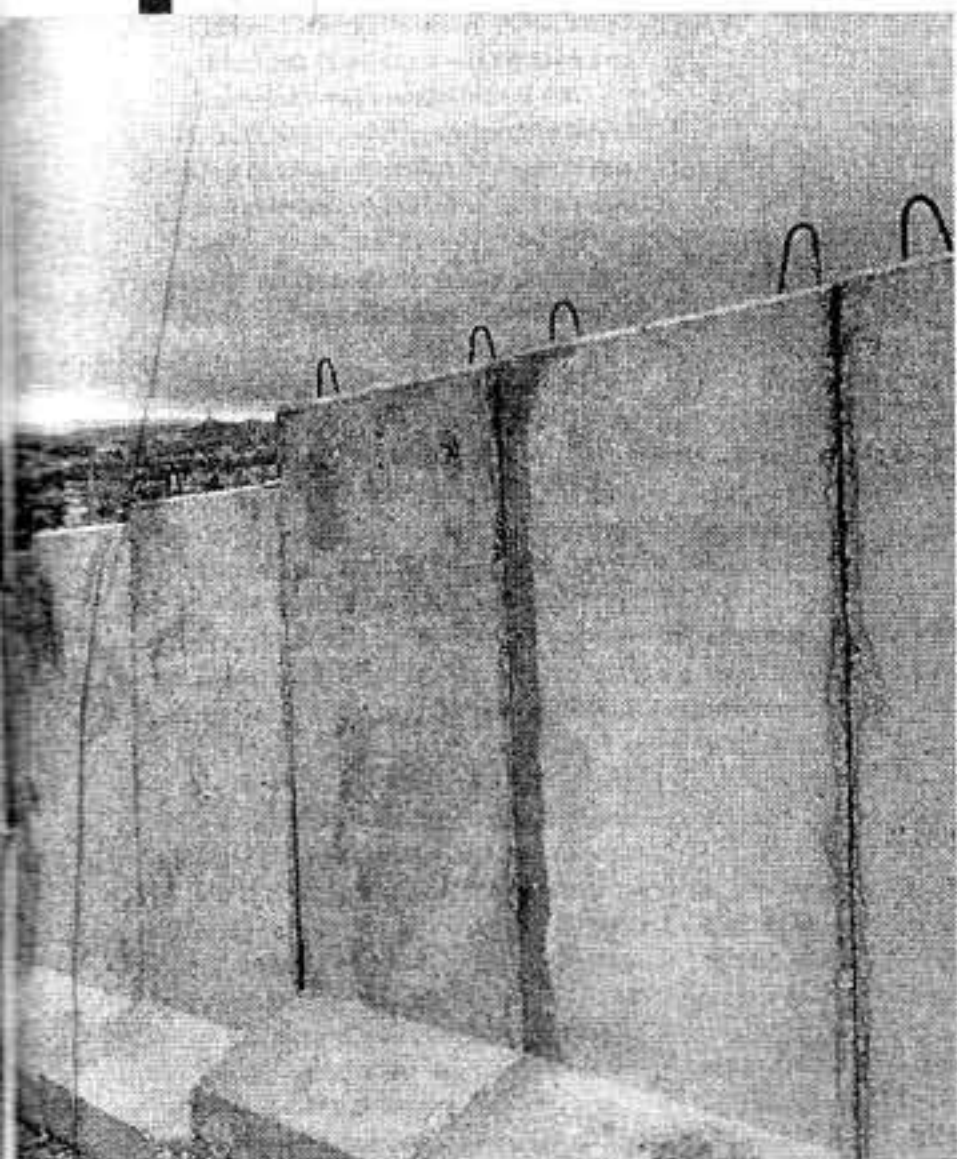
Πάνω: τέτοιου είδους στρατιωτικά φυλάκια εποπτεύουν τις μετακινήσεις στους δρόμους του Ισραήλ και των κατεχόμενων. Κάτω: Όλα τα τείχη είναι ίδια. Αυτό κάτω δεν είναι πάντως το «παλιό», του Βερολίνου. Βρίσκεται στην Ιερουσαλήμ, για να «προστατεύει» το ισραηλινό τμήμα της πόλης...

Απο πού έπαιρναν αυτό το «δικαίωμα»; Από μια «τεχνική συμφωνία» ανάμεσα στις υπόλοιπες, με την οποία οι παλαιστίνιοι διαπραγματευτές του Όσλο είχαν δεχθεί την κατασκευή περιμετρικών δρόμων γύρω από διάφορες πόλεις και χωριά. Οι ισραηλινοί διατείνονταν πως έτσι θα μειώνονταν οι τριβές μεταξύ αράβων και εποίκων, μέχρι την τελική συμφωνία· και οτι εξάλλου επρόκειτο για «λίγους δρόμους».

Στα τέλη του 1998 λοιπόν, αυτοί οι περιμετρικοί «λίγοι δρόμοι» καταλάμβαναν 22,5 χιλιάδες στρέμματα παλαιστινιακού εδάφους... Ήταν ένα ιδιαίτερα αποτελεσματικό δίκτυο συνδέσεων των ισραηλινών εποίκων μεταξύ τους και με το Ισραήλ, που επέτρεπε την ακόμα μεγαλύτερη επέκτασή των οικισμών τους. Ταυτόχρονα αυτοί οι δακτύλιοι έγιναν θηλειά στην αστική επέκταση 7 βασικών παλαιστινιακών πόλεων στη Δυτική Όχθη. Χιλιάδες ισραηλινοί, αντίθετα, που μέχρι να μπουν σε εφαρμογή αυτά τα σχέδια δεν ήταν ιδιαίτερα φανατικοί στο καθήκον να ζήσουν σε σκληρές συνθήκες στα αποικιακά εδάφη, διευκολύνθηκαν πια να «μετακομίσουν» στους νέους οικισμούς, έχοντας από τη μια το «πνεύμα της ειρήνης» κι από την άλλη την εύκολη πρόσβαση στις δουλειές τους στο Ισραήλ. Μ' αυτόν τον τρόπο το κράτος του Ισραήλ φρόντισε να τακτοποιήσει αρκετές χιλιάδες από τους υπηκόους του που παλινόστησαν την δεκαετία του '90 απ' την πρώην σοβιετική ένωση. Ποιός ήταν υπουργός δημοσίων έργων και ιθύνων νους αυτού του σχεδίου στο πρώτο μισό της δεκαετίας του '90; Ο Αριέλ Σαρόν.

Αυτή η ανανεωμένη και «ειρηνική» τακτική για την κατάληψη των παλαιστινιακών εδαφών ήταν ιδιαίτερα αποτελεσματική, και είχε τεράστιες δημογραφικές συνέπειες. Τον καιρό που υπογράφηκαν οι συμφωνίες του Όσλο το σύνολο των κατεχομένων παλαιστινιακών εδαφών ήταν 14,5 χιλιάδες στρέμματα. Ένα χρόνο μετά το νούμερο αυτό είχε διπλασιαστεί. Επιπλέον, αν χρειάστηκαν 25 χρόνια κατοχής (από το 1967 ως το 1992) για να εγκατασταθούν στη Δυτική Όχθη, πλην της αραβικής περιοχής της Ιερουσαλήμ, 100.000 έποικοι, ήταν αρκετά μόνον 6 χρόνια μετά το Όσλο για να γίνουν 180.000.

Πολύ περισσότερο ακόμα ήταν εκρηκτική η επιχείρηση «ισραηλινοποίησης» της ανατολικής Ιερουσαλήμ. Από τους 22.000 εποίκους που υπήρχαν στην εποχή των διαπραγματεύσεων στο Όσλο, ο αριθμός τους έφτασε τους 180.000 στα τέλη της δεκαετίας του '90. Αυτό έγινε όχι μόνο με την δημιουργία νέων αστικών οικισμών, αλλά επιπλέον και με την καταπάτηση των περιοχών της παλιάς πόλης που κατοικούνταν από παλαιστίνιους. Το ισραηλινό κράτος επιχείρησε, και κατάφερε, να διώξει πολλούς Άραβες χρησιμοποιώντας διάφορες μεθόδους. Άλλοτε αλλάζοντας τις χρήσεις γης (και διώχνοντας τα μικρομάγαζα), άλλοτε αποκόβοντας οικονομικά την ανατολική Ιερουσαλήμ από την Δυτική Όχθη, κι άλλοτε κατεδαφίζοντας σπίτια Άραβων με την δικαιολογία ότι κτίστηκαν χωρίς νόμιμη οικοδομική άδεια. Το αποτέλεσμα; Ενώ το 1967 το 85% της ανατολικής Ιερουσαλήμ ανήκε σε Άραβες, στα τέλη του '90 είχαν μόνο το 13%.

ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ...

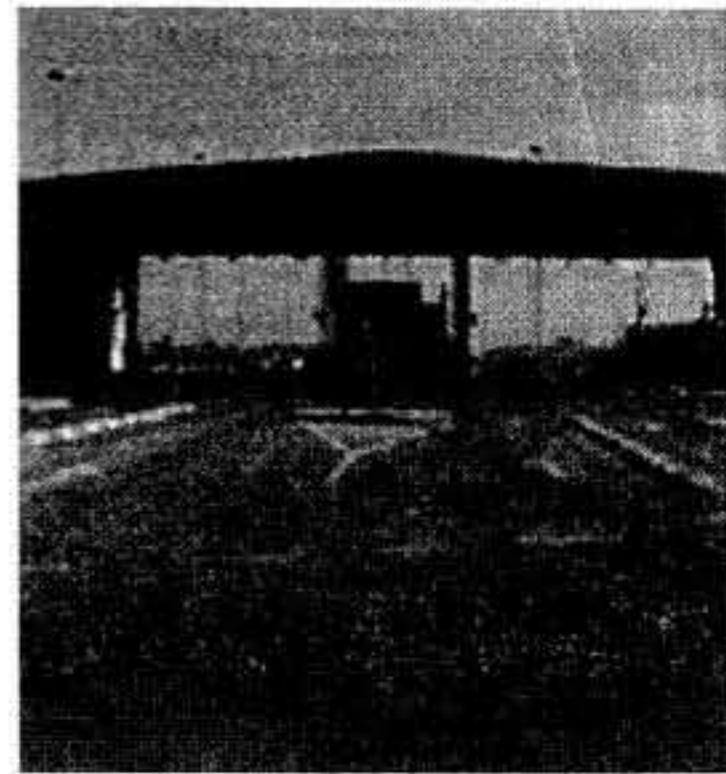
Το πλήρες σχέδιο του ισραηλινού κράτους για την «ειρήνη» ήταν, και δεν θα μπορούσε να συμβαίνει διαφορετικά, ο έλεγχος της ταξικής και της πολιτικής σύνθεσης της παλαιστινιακής κοινωνίας. Η «οικονομική προσάρτηση» της στον ισραηλινό καπιταλισμό έχει πολλές πλευρές - κι αυτές ήταν που μεθοδεύτηκαν στα «μετα Όσλο», «ειρηνικά» χρόνια της δεκαετίας του '90. Η μία πλευρά αφορά τον έλεγχο των υδάτων της περιοχής, πόσιμων και αρδεύσιμων, που για το ισραηλινό κράτος είναι στρατηγικό ζήτημα. Σε συνέχεια αυτού είναι η πλευρά της διαχείρισης της αγροτικής οικονομίας: τόσο οι πολεοδομικές μεθοδεύσεις, όσο και ολόκληρη η διαδικασία των καταπατήσεων και των καταστροφών των καλλιεργούμενων από παλαιστίνιους εκτάσεων είχε σα στόχο και σαν αποτέλεσμα την μαζική μετατροπή χιλιάδων παλαιστίνιων αγροτών σε προλετάριους, διαθέσιμους στην ισραηλινή αγορά εργασίας χωρίς νομική ή συνδικαλιστική κάλυψη, σε ένα καθεστώς «υποδικαίου». Μια εσωτερική «μετανάστευση» με «εξωτερικούς» όρους αποκλεισμού και χειραγώγησης. Είναι οξύμωρο αλλά όχι ανεξήγητο: οι εργάτες που κτίζουν τους οργανωμένους ισραηλινούς οικισμούς πάνω στα παλαιστινιακά εδάφη είναι στην πλειοψηφία τους παλαιστίνιοι...

Το 70% των παλαιστίνιων εργατών που ζουν στη λωρίδα της Γάζας είτε δουλεύουν στο ισραήλ, είτε δουλεύουν σε δουλειές που έχουν σχέση με την αγορά του. Πριν τα τέλη του Σεπτεμβρίου του 2000, (που ξεκίνησε η δεύτερη intifadeh και ύστερα ο αποκλεισμός) κάθε μέρα 45.000 εργάτες περίμεναν το πρωί υπομονετικά τους σχετικούς ελέγχους και περνούσαν στο ισραηλινό έδαφος - το απόγευμα έκαναν την ανάποδη διαδρομή. Από ένα και μόνο σημείο, το πέρασμα Erez, περνούσαν 25.000: μια τεράστια πύλη προς και από μια τεράστια φάμπρικα.

Στη διάρκεια του πολέμου στον Κόλπο (αρχές του 1991) το ισραηλινό κράτος είχε επιβάλλει αυστηρούς περιορισμούς στη «διακίνηση εργασίας» από τα παλαιστινιακά εδάφη, με πρόσχημα την ασφάλειά του, λόγω της υποστήριξης των παλαιστίνιων στον Σ. Χουσεϊν. Πολλοί από τους νέους «κανονισμούς» στις άδειες εισόδου διατηρήθηκαν και μετά. Μεταξύ άλλων οι ισραηλινοί εργοδότες υποχρεώθηκαν να δηλώνουν τα στοιχεία των απασχολούμενων τους, επιτρέποντας στο κράτος τους τη «χαρτογράφηση» των διαδρομών κάθε παλαιστίνιου χωριστά. Στην αρχή η «αυστηρότητα» αφορούσε τους άντρες εργαζόμενους. Σύντομα ωστόσο οι δυσκολίες και οι έλεγχοι ως προς την μετακίνηση και την «αγορά εργασίας» επεκτάθηκαν και στις γυναίκες, τα παιδιά και τους ηλικιωμένους.

Με άλλα λόγια το ισραηλινό κράτος αξιοποίησε τις «ειρηνευτικές διαδικασίες» για να «οργανώσει» και να χωροθετήσει το παλαιστινιακό προλεταριάτο, ακολουθώντας ένα μοντέλο «ήπιων μπαντουστάν». Έφτιαξε (ανεπίσημα, και ο στόχος του ήταν να επισημοποιήσει αυτό το κατόρθωμα) τρία διακριτά και απομονωμένα μεταξύ τους στρατόπεδα παροχής εργασίας (τη Δυτική Όχθη, τη Γάζα και την ανατολική Ιερουσαλήμ), με τη δυνατότητα να «κλείνει» το καθένα χωριστά σε οποιονδήποτε συνδυασμό ή και τα τρία μαζί, ανάλογα με τα σχέδια και τις ανάγκες του. Ταυτόχρονα φρόντισε να ελέγχει την μετακίνηση των παλαιστίνιων όχι μόνο από την μία περιοχή στην άλλη, αλλά ακόμα και μεταξύ γειτονικών πόλεων ή και χωριών.

Ο ισραηλινός καπιταλισμός εντός των ορίων του ισραηλινού κράτους στηρίζεται σε 4 βασικά τομείς: αγροτική παραγωγή, κατασκευές, τουρισμός και στη δεκαετία του '90 στους κλάδους της υψηλής τεχνολογίας, που σχετίζονται και με την βιομηχανία όπλων. Το παλαιστινιακό προλεταριάτο προοριζόταν και προορίζεται κυρίως για τους τρεις πρώτους και μ' αυτή την έννοια η «διαχείρισή» του αποτελεί κεντρικό ζήτημα για το κεφάλαιο μέσα στο κράτος του ισραήλ. Στην γεωγραφικά προσδιορισμένη Παλαιστίνη, (τα εδάφη του τωρινού ισραηλινού κράτους μαζί με την Δυτική Όχθη και τη λωρίδα της Γάζας) ζούν σήμερα 5,1 εκατομμύρια εβραίοι και 4,1 εκατομμύρια άραβες - ενώ οι παλαιστίνιοι πρόσφυγες που ζουν σε στρατόπεδα στη συρία, στο λίβανο και στην ιορ-

Το πέρασμα του Erez, έρημο μετά τον αποκλεισμό της λωρίδας της Γάζας.

δανία (και υπό τις προϋποθέσεις που θέλει να ορίσει το κράτος του Ισραήλ θα μπορούσαν μελλοντικά να «επιστρέψουν» σε ένα «παλαιστινιακό κράτος») είναι άλλα 3 με 3,5 εκατομμύρια. Πριν την έκρηξη της δεύτερης εξέγερσης, πριν δηλαδή από τα τέλη του Σεπτεμβρίου του 2000, το μέσο εισόδημα των παλαιστινίων στις υπό τον έλεγχο της «παλαιστινιακής αρχής» περιοχές ήταν το 1/10 του μέσου εισοδήματος των Ισραηλινών. (Μετά την εξέγερση και τον ολικό αποκλεισμό έγινε το 1/20...) Οι αριθμοί δείχνουν το «ενδιαφέρον» των Ισραηλινών αφεντικών.

Πιτσιρίκια καθώς τρώνε στον προσφυγικό καταυλισμό του Bouij al-Barajneh στο Λίβανο. Η κατάσταση των 300.000 προσφύγων που ζουν σε 12 στρατόπεδα στο Λίβανο αγγίζει τα όρια της οργανωμένης εξαθλίωσης, καθώς επιβιώνουν μόνο χάρη στη φροντίδα υπηρεσιών του ΟΗΕ εδώ και δεκαετίες. Οι κυβερνήσεις του Λιβάνου θεωρούν τους παλαιστίνιους αυτούς απειλή για την «σταθερότητα» του κράτους, και έχουν ξεκαθαρίσει ότι δεν πρόκειται ποτέ να τους επιτρέψουν να «αφομοιωθούν» στη λιβανέζικη οικονομία. Γι αυτό τους έχουν, ανάμεσα σε άλλα, απαγορεύσει να ασκούν τουλάχιστον 60 επαγγέλματα....

...ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η οργάνωση της ταξικής διαστρωμάτωσης της παλαιστινιακής κοινωνίας είναι λοιπόν «οργανικό» συμφέρον της αντίστοιχης διαστρωμάτωσης της Ισραηλινής. Τα αφεντικά αυτής της τελευταίας εννοούν σαν «ειρήνη» την δημιουργία μιας μαζικής προλεταρια-

κής φιγούρας που θα είναι ενταγμένη στο δικό τους οικονομικό και στρατιωτικό έλεγχο, αλλά θα έχει μια «πολιτική αυτοδιοίκηση», απαλλάσσοντας το κράτος του Ισραήλ από περιττά έξοδα αναπαραγωγής της εργατικής δύναμής της. (Στις αρχές Οκτώβρη του 2000, λίγες ημέρες μετά την προβοκατόρικη επίσκεψή του στο τέμενος Al Aqsa και το ξέσπασμα της δεύτερης intifadeh ο Αριέλ Σαρόν έδωσε στο αμερικανικό newsweek συνέντευξη.

Ερώτηση: Θα υπάρξει κάποτε ένα παλαιστινιακό κράτος;

Απάντηση: Αν φτάσουμε σε μια συμφωνία, κι όχι σε μονομερείς πράξεις, κι εφόσον δεν υπάρχει στρατός εκεί - θα είναι οπωσδήποτε μια αποστρατιωτικοποιημένη ζώνη. Θα πρέπει πάντως να υπάρξουν ρυθμίσεις και στα οικονομικά ζητήματα. Αν αποφασίσουν να κάνουν τις περιοχές τους μια ζώνη ελεύθερου εμπορίου θα μας καταστρέψουν)...

Μια τέτοια ρύθμιση, που μεσολαβείται από την δημιουργία «κρατών περιορισμένης ευθύνης» και θα την λέγαμε «μετα/μπαντουστάν», δεν είναι πρωτότυπη - αρκεί, για παράδειγμα, να δει κανείς τις (πιο «πολιτισμένες», οπωσδήποτε...) προσπάθειες του ελληνικού κράτους να πετύχει κάτι ανάλογο στα βόρειά του. Στην πραγματικότητα αυτή ήταν η «αόρατη» βάση των μυστικών διαπραγματεύσεων όσο και των φανερών διακηρύξεων στα 1992 και στα 1993 - είτε το καταλάβαιναν οι παλαιστίνιοι διαπραγματευτές, είτε όχι.

Αλλά αυτή η διαδικασία δεν θα μπορούσε να προχωρήσει - όσο προχώρησε ως τον Σεπτέμβριο του 2000 - μόνο και μόνο επειδή ήταν λειτουργική για το Ισραηλινό κράτος και κεφάλαιο. Χρειαζόταν και η «αντικειμενική» συνεργασία κάποιου τουλάχιστον τμήματος των παλαιστινίων. Κι αυτή πράγματι υπήρξε.

Όταν, μετά την διακήρυξη της Ουάσιγκτον και την έναρξη της «ειρηνευτικής διαδικασίας» επέστρεψε ο Αραφάτ στην παλαιστίνη από την τυνησία (όπου βρισκόταν όλη η οργανωτική δομή της PLO απ' το 1982) γύρισε μαζί του και όλη η στρατιωτική ελίτ της παλαιστινιακής αντίστασης. Το τί σημαίνει να μετατραπεί μια στρατιωτική δομή σε πολιτικοοικονομική είναι 99 φορές στις 100 γνωστό: πλιάτσικο. Εκείνο που έχει επιπλέον σημασία ωστόσο είναι πως όλο αυτό το στελεχικό δυναμικό, που βρισκόταν επί 12 χρόνια στην τυνησία, δεν είχε καμμία σχέση πια (πέραν του ιδεολογικοπολιτικού κύρους...) με την παλαιστινιακή κοινωνία: και προπάντων με τις φιγούρες και τους συσχετισμούς που διαμορφώθηκαν μέσα από την πρώτη intifadeh ανάμεσα στο 1987 και στο 1993.

Όλοι αυτοί (ή πιο σωστά: κυρίως αυτοί) που ονομάστηκαν στην καθημερινή αργκό των παλαιστινίων στα κατεχόμενα «οι εξωτερικού» αποτέλεσαν τον κορμό της «παλαιστινιακής διοίκησης». Με τον μόνο τρόπο που θα μπορούσαν να το κάνουν: έχοντας σα στόχο να διατηρήσουν και να νομιμοποιήσουν το μονοπώλιο της πολιτικής εξουσίας τους, να το μετατρέψουν με κάθε τρόπο σε χρήμα, ελέγχοντας τους υποτυπώδεις θεσμούς, τα όποια μήντια... Μ' αυτό τον τρόπο το Ισραηλινό κράτος βρήκε (αν δεν το είχε προβλέψει...) έναν απροσδόκητο σύμμαχο: την ίδια την «παλαιστινιακή αρχή» της οποίας η μόνη νομιμοποίηση στα μάτια της παλαιστινιακής κοινωνίας ήταν οι «ειρηνευτικές δια-

δικασίες» και η προοπτική ενός «ανεξάρτητου κράτους» - σε κάθε περίπτωση ο «διάλογος» με το κράτος του Ισραήλ.

Έτσι η υποτυπώδης «πολιτική δομή» του παλαιστινιακού «κράτους περιορισμένης ευθύνης» έγινε γρήγορα ιδανική για τον ρόλο της: μια συνθήκη «μαφιόζικου» τύπου, η οποία διαχειριζόταν τόσο την οικονομική βοήθεια άλλων αραβικών κρατών, όσο και τις (ευρωπαϊκές κυρίως) επενδύσεις για λογαριασμό της· και φυσικά έκανε το ίδιο με τα οικονομικά ανταλλάγματα των «ειρηνικών οικονομικών σχέσεων» με το κράτος του Ισραήλ. Εκατοντάδες εκατομμύρια δολάρια που συγκέντρωνε το τελευταίο σαν φ.π.α. των εμπορικών πράξεων μεταξύ Ισραηλινών και παλαιστινίων πήγαιναν στην «παλαιστινιακή αρχή», η οποία κινούσε ποσά και αποφάσεις «κάτω απ' το τραπέζι». Αντίστροφα, μεγάλο μέρος της παλαιστινιακής κοινωνίας που δεν είχε ενταχτεί (γιατί δεν «χώραγε») σ' αυτό το κλασικό σύστημα πολιτικής προσόδου ήταν υποχρεωμένο να σκύβει το κεφάλι. Ή να προσεγγίζει τις αντιπολιτευόμενες τον Αραφάτ οργανώσεις - ισλαμικές κυρίως.

Πολύ πριν τον Σεπτέμβρη του 2000 οι σχέσεις ανάμεσα στην «παλαιστινιακή αρχή» και μεγάλα τμήματα της παλαιστινιακής κοινωνίας ήταν σε ένταση. Υπήρχαν σποραδικές «πολιτικές» εκρήξεις, με την μορφή διαδηλώσεων και συμπλοκών με την αστυνομία. Κυρίως όμως υπήρχε μια άλλη μορφή αντιπαράθεσης, τόσο γνωστή στις σύγχρονες μητροπόλεις: ένοπλες συμμορίες, σε διαρκή κίνηση διανομής και αναδιανομής είτε των υπολειμμάτων του δημόσιου προϋπολογισμού της «παλαιστινιακής αρχής» είτε των προϊόντων διάφορων μορφών «εγκλήματος».

Με δυο λόγια οι περιβόητες «ειρηνευτικές διαδικασίες» σήμαιναν για περισσότερο από 7 χρόνια την αλλαγή «καζανιού και φωτιάς» για την πλειοψηφία των παλαιστίνιων. Οι ίδιες ωστόσο αυτές οι διαδικασίες παρέμεναν ένα κοινό «σημείο φυγής» για όλους: η προοπτική του παλαιστινιακού κράτους για άλλους μεν σήμαινε ολοκλήρωση της θεσμικής τους υπεροχής, για άλλους μεγάλωμα της «πίτας», για κάποιους τρίτους την πιθανότητα να αποκατασταθούν κάποιοι «δημοκρατικοί θεσμοί»... Συμβολική έκφραση αυτού του κοινού σημείου φυγής, στο βαθμό εξάλλου που παρέμενε αναγνωρισμένη διεθνώς, ήταν η φιγούρα του Γ. Αραφάτ. Η προσωποποίηση ίσως δεν είναι «δικαιολογήσιμη» σε κάποιου είδους ταξική ανάλυση, είναι γεγονός όμως ότι λειτουργεί κοινωνικά: ο Αραφάτ ήταν η ομπρέλλα της «διαφθοράς», ο ίδιος όμως ήταν και ο επικεφαλής της «εθνικής υπόθεσης» για την πλειοψηφία των παλαιστίνιων. Αν δεν υπήρχε ο Αραφάτ η δεύτερη intifadeh θα είχε γίνει νωρίτερα· και θα ήταν ξεκάθαρα εναντίον της «παλαιστινιακής αρχής».

Ο πρώην αντάρτης, ο πρώην τρομοκράτης, που έγινε πρώτο πρόσωπο της «ειρήνης» στη Μέση Ανατολή ακολούθησε σαν επίσημος εκπρόσωπος των παλαιστίνιων μια πολιτική που δύσκολα θα μπορούσε να φανταστεί κανείς. Έκανε, για παράδειγμα, δώρο στην Χίλαρι Κλίντον κοσμήματα αξίας 7.000 \$ - και για την υπεξ της δεύτερης κλιτονικής τετραετίας Μαντλίν Ολμπράιτ ανέβασε το κασέ, σε κοσμήματα αξίας 17.000 \$! Αυτό θα ήταν αρκετό για να τον κατηγορήσει κανείς (όπως εξάλλου συνέβη) για διεστραμμένη αντίληψη των συσχετισμών: ασφαλώς ούτε οι ηπα ούτε το Ισραήλ θα μπορούσαν να «εξαγοραστούν» από τους παλαιστίνιους. Αλλά όταν γύρισε έχοντας απορρίψει την τελική παράδοση των παλαιστίνιων στο Καμπ Ντέιβιντ, τον Ιούλιο του 2000, ήταν ήρωας για όλους στην παλαιστίνη. Και παραμένει μέχρι σήμερα ένα είδος «ομπρέλλας» ακόμα και για τις οργανώσεις που τον αντιπολιτεύονται, στο βαθμό που εκφράζει τη διεθνή αναγνώριση της «εθνικοποίησης» μιας αντίθεσης που είναι (αλλά δεν πρέπει να εκφραστεί έτσι) ταξική.

Η εθνική ενότητα είναι πάντα χρήσιμη...

Αντάρτες του
«Λαϊκού Μετώπου
για την
Απελευθέρωση
της Παλαιστίνης»

Το «Λαϊκό Μέτωπο» δημιουργήθηκε το 1967, μετά την κατάληψη της Δυτικής Όχθης από τον Ισραηλινό στρατό, σαν μαρξιστική / λενιστική οργάνωση. Στη δεκαετία του '70 ήταν η δεύτερη σε μέγεθος παλαιστινιακή οργάνωση μετά την PLO και απέκτησε δεσμούς με οργανώσεις ένοπλης πάλης όπως η RAF και ο γαπωνέζικος «κόκκινος στρατός». Στη δεκαετία του '90 η επιρροή του μειώθηκε αρκετά, σε όφελος της ισλαμιστικής Χαμάς. Θέλοντας (προφανώς...) να «παρέμβει» στην πολιτική σύνθεση της δεύτερης εξέγερσης, το κράτος του Ισραήλ δολοφόνησε τον Αύγουστο του 2001 τον επικεφαλής της οργάνωσης Abu Ali Mustafa

Έχει σημασία να ρίξουμε μια περιληπτική ματιά σε μερικά δεδομένα του ισραηλινού κράτους.

Και πρώτα απ' όλα στην «επίσημη» ιδεολογία του. Φτιαγμένο εξ αρχής σε σχεδόν μόνιμο πόλεμο με τα γειτονικά του κράτη, ηλικίας λιγότερο από 55 χρόνια, το ισραηλινό κράτος δεν ορκίζεται ούτε στο όνομα της «δημοκρατίας» ούτε στο όνομα του «πολιτισμού» ή της «οικονομίας της αγοράς» όπως άλλα στον καπιταλιστικό κόσμο· αλλά κατευθείαν στο όνομα της «ασφάλειας» και της «επιβίωσης». Είναι ένα κράτος που ο γενέθλιος μύθος του είναι η ίδια η έκτακτη ανάγκη - ένα κράτος «εκστρατείας», ένα κράτος μιλιταριστικό, που εξασφαλίζει την συνοχή της κοινωνίας που ελέγχει «με το δάκτυλο στη σκανδάλη»...

Αυτή η κοινωνία επιπλέον δεν είναι αποκλειστικά εβραϊκή. Είναι αρκετές δεκάδες χιλιάδες οι «άραβες» που ζουν μέσα στο ισραήλ. Βάζουμε την λέξη άραβες σε εισαγωγικά, γιατί η επίσημη ορολογία γι' αυτούς είναι «ισραηλινοί άραβες» ενώ πρόκειται, απλά, για παλαιστίνιους. Εννοείται πως αυτοί οι τελευταίοι αντιμετωπίζονται σταθερά σαν πολίτες β διαλογής - ύποπτοι διαρκώς για «αντιεβραϊκά» (και άρα «αντικρατικά») αισθήματα.

Παρά τις διαφοροποιήσεις ως προς το ζήτημα του «πως πρέπει να αντιμετωπίζονται οι παλαιστίνιοι» (έχουν υπάρξει αυτά τα 53 χρόνια και τέτοιες...) το «εθνικό πρόβλημα» βρίσκεται στην καρδιά της συντριπτικής πλειοψηφίας των ισραηλινών εβραίων. Η παλινόστηση κατά τη δεκαετία του '90 στο ισραήλ αρκετών χιλιάδων εβραίων από την πρώην ε.σ.σ.δ. (800.000 είναι όσοι γύρισαν στη «μητέρα πατρίδα») ενίσχυσε τον ισραηλινή κρατική ιδεολογία: πρόκειται για μια μάζα καλά εκπαιδευμένων (σε διάφορους τομής της παραγωγής) ατόμων που ονειρεύονται έναν συνδυασμό της «σιδερένιας πυγμής» της πάλαι ποτέ σοβιετικής αυτοκρατορίας με τον ισραηλινό εθνικισμό.

Ακριβώς στο «εθνικό ζήτημα» και τους δέοντες χειρισμούς συγκλίνουν όλες οι πολιτικές αποχρώσεις των ισραηλινών αφεντικών και της μεγάλης πλειοψηφίας των υπηκόων τους. Μπορεί να έχουν υπάρξει κατα καιρούς ποικίλες απόψεις για το αν πρέπει να δολοφονούνται οι παλαιστίνιοι ή όχι (μέσα και από κινήματα ειρήνης) αλλά σε θέματα του είδους αν θα πρέπει να γίνουν δεκτοί οι εκατομμύρια παλαιστίνιοι πρόσφυγες στα εδάφη του ισραήλ (απ' όπου και διώχτηκαν), ή αν θα πρέπει να τους παραχωρηθεί κάποιο μέρος της Ιερουσαλήμ και πόσο, η εθνική ενότητα είναι δεδομένη. Ως προς το πρώτο επειδή η επιστροφή των προσφύγων θα αλλοιώσει την «εθνική σύνθεση» του ισραήλ, και προοπτικά το κράτος θα γίνει αραβικό (καθώς «γεννούν περισσότερα»...). Ως προς το δεύτερο επειδή η «μοιρασιά» της Ιερουσαλήμ θα παρέπεμπε σε μια συμβολική ισοδυναμία των δύο κρατών, πράγμα που επίσης προοπτικά είναι επικίνδυνο: αν το κράτος του ισραήλ πρέπει να επιβιώσει (και «πρέπει»...) αυτό μπορεί να γίνει μόνο υπερέχοντας όλων των γύρω - και μάλιστα αναγκάζοντάς τους το αναγνωρίζουν. *Μοιράζεται η «Ρώμη»;*

Από οικονομική άποψη ως το 1996 η οικονομία του ισραήλ γνώριζε έντονη «άνθηση», αξιοποιώντας την παγκόσμια καπιταλιστική συγκυρία, με άξονα δύο τουλάχιστον τομείς: τον τουρισμό και τις νέες τεχνολογίες. Ανάμεσα στις 10 πρώτες «εθνικές» ισραηλινές επιχειρήσεις οι 5 είναι πολυεθνικές. Σε σχέση με τον πληθυσμό είναι αξιοσημείωτες οι αναγνωρισμένες διεθνώς επιτυχίες του ισραηλινού κεφάλαιου τόσο στην πολεμική βιομηχανία όσο και στην βιοτεχνολογία.

Αλλά από το 1997 οι «ρυθμοί ανάπτυξης» άρχισαν να πέφτουν, σα συνέπεια της παγκόσμιας καπιταλιστικής κρίσης. Ο τομέας του τουρισμού κτυπήθηκε κατ' αρχήν από την παλαιστινιακή εξέγερση, και στη συνέχεια από την διεθνή «κρίση» στις μεταφορές. Αλλά το 2001 η κατά 50% μείωση των άμεσων διεθνών επενδύσεων στο ισραήλ δεν ήταν συνέπεια της εξέγερσης - ήταν συνέπεια της παγκόσμιας κρίσης κατευθείαν. Το πρώτο μισό του 2001 οι ισραηλινές εξαγωγές έπεσαν κατά 26,5% - και το δεύτερο κατά 38%. Δεν είναι λοιπόν παράξενο αν ο ισραηλινός καπιταλισμός βρίσκεται ήδη σε τροχιά «πολεμικής διαχείρισης της κρίσης» - συμβαίνει και σε μεγαλύτερες οικογένειες.

INDIFATEH

Η έκρηξη έγινε μεθοδευμένα - από το ισραηλινό κράτος. Μετά την αποτυχία του εκβιασμού στο Καμπ Ντέιβιντ τον Ιούλιο του 2000 ο Αραφάτ απείλησε ότι θα ανακηρύξει μονομερώς την ύπαρξη «παλαιστινιακού κράτους» μέσα στον Σεπτέμβριο. Με πρωτεύουσα την (ανατολική) Ιερουσαλήμ. Οι απειλές έφεραν κόντρα απειλές: από το ισραηλινό κράτος (ότι θα ανακηρύξει την Ιερουσαλήμ πρωτεύουσά του) και από τις ηπα (ότι θα μεταφέρουν την πρεσβεία τους στο Ισραήλ από το Τελ Αβίβ στην Ιερουσαλήμ). Ο Αραφάτ υποχώρησε - όχι το ίδιο όμως και οι ισραηλινοί. Στις 28 Σεπτεμβρίου ο Αριέλ Σαρόν βγήκε από την «σύνταξη» για να «πατήσει» στους ιερούς μουσουλμανικούς τόπους της Ιερουσαλήμ. Στο τέμενος Al Aqsa. Ο συμβολισμός και η κυριολεξία δεν θα μπορούσαν να είναι πιο ξεκάθαροι.

Πολλοί ισραηλινοί πολιτικοί και στρατιωτικοί έχουν τα χέρια τους βουτηγμένα στο αίμα και την δυστυχία των παλαιστινίων. Αλλά ο Αριέλ Σαρόν είναι μια σύνοψη των 53 χρόνων του κράτους του· τόσο σε έργα όσο και σε λόγια. Το σημαντικότερο «επίτευγμά» του είναι η σφαγή εκατοντάδων αμάχων στα προσφυγικά στρατόπεδα της Sabra και της Shatila, στη Βηρυττό, τον Σεπτέμβριο του 1982. Οι φυσικοί αυτουργοί ήταν οι χριστιανοί φαλαγγίτες, συμμορίες του Λιβάνου και οι καλύτεροι σύμμαχοι του ισραηλινού στρατού - ο ηθικός αυτουργός όμως ήταν αυτός, σαν τότε υπουργός άμυνας του Ισραήλ.

Η ημερομηνία της «επίσκεψης», το πρόσωπο, ο τόπος, και 3000 πάνοπλοι μπάτσοι να προστατεύουν το γεγονός... Το νόημα σαφές: πρώτον, ξεχάστε (παλαιστίνιοι) τις αξιώσεις σας πάνω στην μισή έστω Ιερουσαλήμ· δεύτερον οι πρόσφυγες ας πεθάνουν, αποκλείεται πάντως να γυρίσουν. Τρίτο και σημαντικότερο: έχουμε (σαν ισραηλινό κράτος) ιστορικό απόθεμα βίας, και θα το χρησιμοποιήσουμε.

Η 29/9 και οι επόμενες εβδομάδες έδειξαν το ότι η κίνηση του Σαρόν δεν ήταν η προβοκάτσια ενός ακραίου πολιτικού, αλλά η εφεδρεία του ισραηλινού κράτους συνολικά. Οι διαδηλώσεις και οι βίαιες συγκρούσεις με την αστυνομία ξέσπασαν όχι μόνο στην Ιερουσαλήμ αλλά και σε άλλες πόλεις· και για πρώτη φορά ύστερα από πολλά χρόνια σε τουλάχιστον 35 σημεία μέσα στο Ισραήλ, από τους «ισραηλινούς Άραβες»... Μετά από 2 εβδομάδες οδομαχιών οι ισραηλινοί μπάτσοι είχαν σκοτώσει 80 διαδηλωτές, συμπεριλαμβανομένων παιδιών - οι 13 δολοφονήθηκαν σε διαδηλώσεις μέσα στο Ισραήλ, ήταν «επίσημα» πολίτες του... Στον ενάμισο μήνα, στα μέσα Νοέμβρη, οι νεκροί παλαιστίνιοι είχαν φτάσει τους 171 (έναντι 12 ισραηλινών). Στα τέλη του επόμενου Γενάρη τους 360... Και σαν τελική υπογραφή της αποφασιστικότητας των κατακτητών: ένας άποικος που είχε κατηγορηθεί για την δολοφονία ενός 11χρονου παλαιστίνιου το 1997, καταδικάστηκε στις αρχές του 2001 σε 6 μήνες φυλακή. Τόσο ακριβώς...

Ακόμα όμως κι αυτό το αίμα ήταν «λίγο» μπροστά στην οργανωμένη αθλιότητα που επέβαλε το ισραηλινό κράτος στο σύνολο των παλαιστινίων βάζοντας σε πλήρη εφαρμογή το σχέδιο χωροταξικού / στρατιωτικού στραγγαλισμού της καθημερινής ζωής τους. Ήταν το σχέδιο του οποίου οι τεχνικές παράμετροι μεθοδεύονταν ήπια τα χρόνια των «ειρηνευτικών διαδικασιών». Ας ακούσουμε όχι κάποιον παλαιστίνιο, ούτε καν έναν «ουδέτερο τρίτο» - ας ακούσουμε τι λέει γι' αυτό ένας ισραηλινός, ο Gideon Levy, σε γράμμα του στην εφημερίδα Haaretz, στις 4/3/2001:

Μόνο μια ώρα δρόμο απ' την Ιερουσαλήμ, ένα βάρβαρο δράμα ξετυλίγεται τους τελευταίους μήνες, που όμοιό του δεν έχει ξανασυμβεί απ' τις πρώτες ημέρες της Ισραηλινής κατοχής των παλαιστινιακών εδαφών· αλλά η πλειοψηφία των Ισραηλινών απλά αδιαφορεί γι' αυτό. Η σιδερένια τανάλια του αποκλεισμού, με μια καινούργια μορφή, πνίγει έναν πληθυσμό 2,8 εκατομμυρίων ανθρώπων, και κανείς δεν λέει κουβέντα...

...Είναι απλό και ξεκάθαρο: ποτέ δεν είχε ως τώρα υπάρξει τέτοια ασφυξία, στη χώρα των συνόρων και της ασφυξίας. Ακόμα και στις χειρότερες στιγμές της προηγούμενης intifada, όταν ο στρατός ήταν παντού και ο στρατιωτικός νόμος ήταν ο κανόνας, δεν συνέβει ένας ολόκληρος λαός να φυλακίζεται χωρίς δίκη, και χωρίς το δικαίωμα να απολογηθεί...

Αυτοί δεν είναι ισραηλινοί (όπως στην φωτογραφία αριστερά) αλλά παλαιστίνιοι μπάτσοι, εν δράσει. Στα μέσα Οκτώβρη 2001 ισλαμιστές φοιτητές από το πανεπιστήμιο της Γάζας διαδήλωσαν εναντίον των αμερικανικών βομβαρδισμών στο Αφγανιστάν, και υπέρ του Μπιν Λάντεν. Για να μην «εκτεθεί» διεθνώς ο Αραφάτ διέταξε την αστυνομία του να καταστείλει τη συγκέντρωση. Το αποτέλεσμα ήταν η δολοφονία τριών διαδηλωτών... και τα συγχαρητήρια της ισραηλινής κυβέρνησης. Τις επόμενες ημέρες ακολούθησαν νέες διαδηλώσεις, αυτή τη φορά εναντίον της παλαιστινιακής αστυνομίας.

Το Ισραήλ έχει χωρίσει την Δυτική Όχθη σε μικρά κομμάτια, με εκατοντάδες οδοφράγματα, φυλάκια και μπεντονένια μπλοκ που έχουν τοποθετηθεί στις εισόδους των πόλεων και των χωριών. Κανείς δεν μπορεί να μπει ή να βγει, ούτε οι έγκυες γυναίκες που χρειάζονται νοσοκομείο, ούτε καν όσοι πεθαίνουν. Δεν υπάρχει ούτε ένας στρατιώτης που να μπορείς να τον παρακαλέσεις να σε λυπηθεί. Αλλά ακόμα κι αν κάποιος βρουν τρόπο να βγουν απ' αυτές τις «φυλακές» κινδυνεύουν να πυροβοληθούν από τους στρατιώτες μας.

Ποτέ πριν δεν υπήρξε τέτοιος πόνος και τέτοια καταστροφή, σε τέτοια κλίμακα, ανάμεσα στους Παλαιστίνιους. Βυθίζονται χωρίς τέλος στην απελπισία, κι απ' αυτό θα ξεσπάσει βία ακόμα πιο σκληρή και οδυνηρή... Αυτό είναι κάτι που πρέπει να το ξέρουμε: η τρομερή καταστροφή των Παλαιστίνιων από τον τωρινό αποκλεισμό θα γίνει γρήγορα καταστροφή για εμάς... Αυτή η περικύκλωση, αυτή η ντροπιαστική επιχείρηση, πρέπει να σταματήσει τώρα. Κι αυτό πρέπει να γίνει όχι με αντάλλαγμα τον τερματισμό της βίας των Παλαιστίνιων, γιατί αυτή η ίδια η περικύκλωση είναι το πιο αποτελεσματικό κίνητρο για την βία.

Ένα μήνα νωρίτερα, στις 3 Φλεβάρη του 2001, ένα μήνα μετά τις εκλογές και την αντικατάσταση του «διαλλακτικού» Barak, ένας ισραηλινός ειρηνιστής έγραφε ανάμεσα σε άλλα:

Ο Barak υποσχέθηκε ειρήνη και έφερε πόλεμο, κι αυτό δεν έγινε κατά λάθος. Ενόσω μιλούσε για ειρήνη μεγάλωνε τους οικισμούς. Έκοψε τις παλαιστινιακές περιοχές σε κομμάτια με γρήγορες λεωφόρους. Κατέστρεψε σπίτια. Ξερίζωσε δέντρα και καλλιέργειες των Παλαιστίνιων. Παρέλυσε την παλαιστινιακή οικονομία. Διεξήγαγε διαπραγματεύσεις στις οποίες ήθελε να επιβάλλει μια ειρήνη ισοδύναμη με συνθηκολόγηση. Δεν ήταν ευχαριστημένος με το γεγονός ότι αποδεχόμενοι οι Παλαιστίνιοι την «πράσινη γραμμή» είχαν ήδη παραδώσει το 78% της ιστορικής τους πατρίδας. Απαιτούσε και την προσάρτηση των «οικοδομικών τετραγώνων» των εποίκων, υποκρινόμενος ότι αποτελούν μόνο ένα 3% των εδαφών, ενώ αυτό που εννοούσε ήταν πως άλλο ένα 20% θα έμενε υπό ισραηλινό έλεγχο. Ήθελε να αναγκάσει τους Παλαιστίνιους να αποδεχτούν ένα «κράτος» αποκομμένο από όλους τους γείτονες, που θα το συνιστούσαν σκόρπιοι θύλακες απομονωμένοι μεταξύ τους, κυκλωμένοι όλοι από ισραηλίτες εποίκους και στρατιώτες... Όταν ξέσπασε η intifadeh έστειλε ελεύθερους σκοπευτές να πυροβολούν, εν ψυχρώ και από απόσταση, εκατοντάδες άοπλους διαδηλωτές, ενήλικους και παιδιά. Απέκοψε κάθε χωριό και πόλη χωριστά, φέρνοντας τους κατοίκους τους στα όρια του λιμού, ώστε να τους αναγκάσει να παραδοθούν. Βομβάρδισε ολόκληρες γειτονιές. Άρχισε μια πολιτική μαφιόζικου τύπου κλιμακώνοντας την βία.

«Στρατηγική της έντασης» και του τρόμου λέγεται αυτό... Έναν ακριβώς χρόνο μετά την έκρηξη της εξέγερσης, στις 26 Σεπτεμβρίου του 2001, η ανταποκρίτρια του BBC μετέδιδε ότι σύμφωνα με εκτιμήσεις ανθρωπιστικών οργανώσεων ο ισραηλινός στρατός είχε ξεριζώσει 150.000 καλλιεργούμενα δέντρα, και είχε καταστρέψει περισσότερα από 4000 σπίτια παλαιστίνιων, σε διάφορες πόλεις και χωριά - πέραν των δημόσιων κτιρίων.

Ο Salah Jawwad, καθηγητής πολιτικών επιστημών στο πανεπιστήμιο Bir Zeit κοντά στη Ραμάλα λέει:

Η ισραηλινή κατοχή στις παλαιστινιακές περιοχές δεν είναι κάτι πρωτόγονο. Είναι πολύ επεξεργασμένη τακτική. Έχει διαμορφώσει συνθήκες που απειλούν την ύπαρξη του καθενός μας εδώ. Αυτό το αποκαλώ «κοινωνιοκτονία». Είναι το ίδιο με την γενοκτο-

νία, αλλά χωρίς την κατευθείαν βία και τους φόνους της. Με την «κοινωνιοκτονία» σκοπεύουν να κάνουν τη ζωή εδώ εντελώς αφόρητη, κάθε πλευρά της ζωής, έτσι ώστε ο καθένας να χάσει οποιαδήποτε χαρά, να απελπιστεί, και να αναγκαστεί να φύγει.

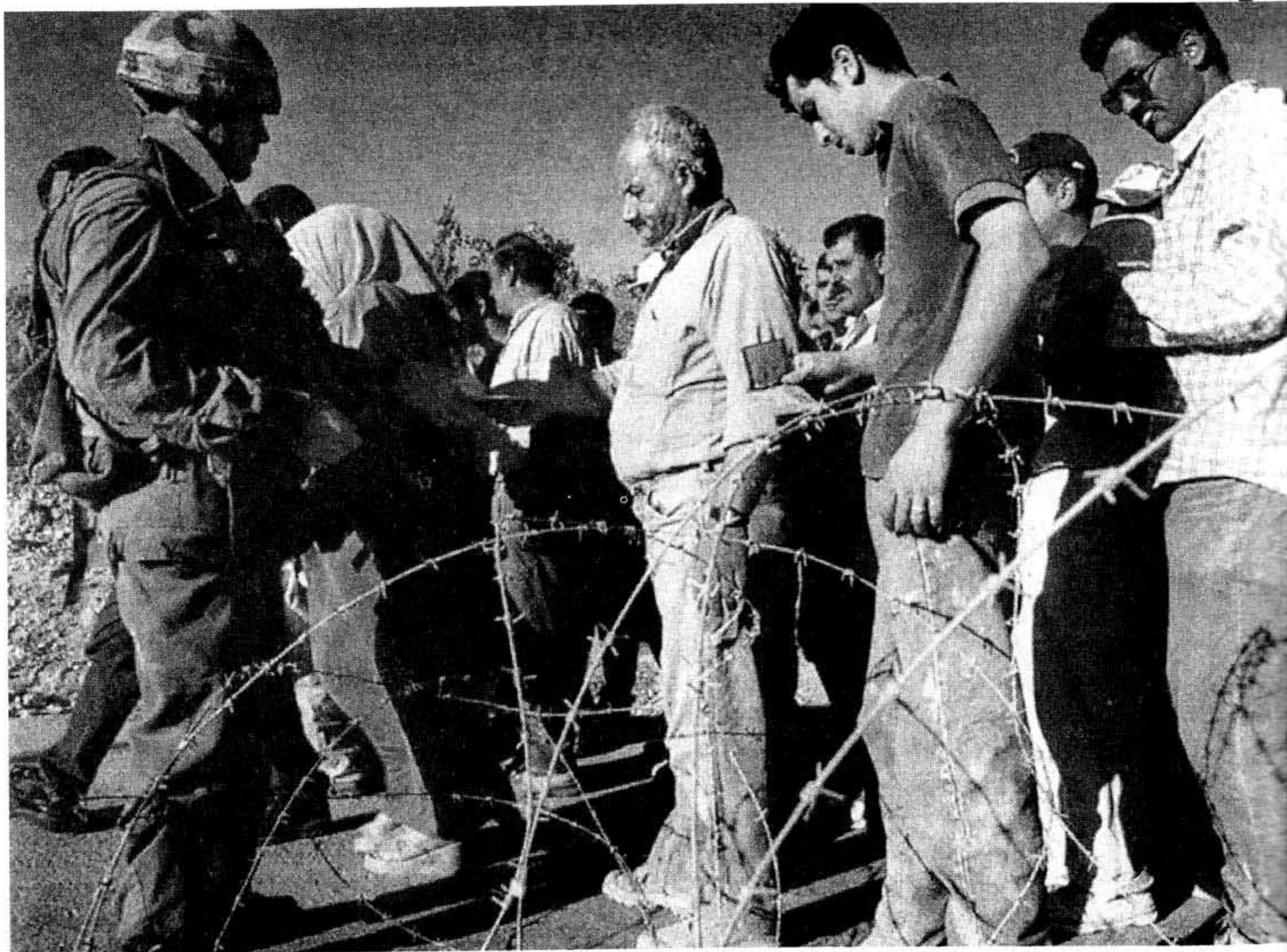
Κοινωνιοκτονία; Ο μισός παλαιστινιακός πληθυσμός έπεσε ακαριαία κάτω από τα «επίσημα όρια επιβίωσης». Ένας αμερικάνος ειδικός (δες παράρτημα) θεώρησε την περίπτωση σαν πετυχημένη διεξαγωγή «ασύμμετρου πολέμου», πριν μάλιστα γίνει της μόδας αυτή η έκφραση. Πολέμου - κανείς δεν λέει ταξικού πολέμου, ως την εξόντωση.

Η Δυτική Όχθη χωρίστηκε σε 60 «νησιά» - μικρά κάτεργα.... Το ταξίδι από την Χεβρώνα στη Ραμάλα γίνεται σε μια ώρα μόνο για τους ισραηλινούς, μέσω ενός δρόμου που είναι αποκλειστικά για την χρήση των εποίκων και του στρατού. Αντίθετα οι παλαιστίνιοι των περιοχών πρέπει να μετακινούνται (αν τα καταφέρουν) για 4 ώρες, να αλλάξουν διάφορα μέσα, και να περπατήσουν αρκετά, ανάλογα με τα γούστα των ισραηλινών φαντάρων... Τα νοσοκομεία στις παλαιστινιακές περιοχές δεν μπορούν να περιθάψουν αποτελεσματικά τους τραυματίες, κι έτσι 2000 άνθρωποι (μέχρι τώρα) θα μείνουν σακατεμένοι σε όλη τους τη ζωή, ενώ διαφορετικά οι περισσότεροι θα μπορούσαν να σωθούν... Ο σκοπός ωστόσο δεν είναι να φύγουν εντελώς.

Ο Ehud Barak, ο πρώην πρωθυπουργός και πρώην ανοικτοχέρης συνεταιίρος των ειρηνευτικών διαδικασιών, αφού παρέδωσε στον καθόλα άξιο Σαρόν, εξηγεί τον Ιούλιο του 2001 σε συνέντευξή του:

...Η μόνη λύση είναι να δημιουργήσουμε ένα σύνορο για το Ισραήλ, εντός του οποίου θα έχουμε μια συμπαγή Εβραϊκή πλειοψηφία για τις επόμενες γενιές.... Θα χρειαστούν 3 με 4 χρόνια για να σκιαγραφήσουμε τις συνοριακές γραμμές γύρω από τα μπλοκ των οικισμών...

Η «μόνη λύση». Κάτι σαν την «τελική» ίσως;

Το παρακάτω κείμενο είναι άρθρο που δημοσιεύτηκε στις 23 Οκτωβρίου 2000 στο αμερικανικό καθεστωτικό πολιτικό περιοδικό *TIME*, με τίτλο «Πώς να πολεμάμε σ' έναν ασύμμετρο πόλεμο» και υπότιτλο «Οι τακτικές και οι τεχνολογίες αναπτύσσονται συνυφασμένες οι μεν με τις δε, ακόμα κι όταν δεν ταιριάζουν απόλυτα μεταξύ τους».

Το θέμα του είναι η στρατιωτική τακτική του κράτους του Ισραήλ, βασικά απέναντι στις εξεγέρσεις των παλαιστινίων. Η υπογραφή του άρθρου έχει το βάρος της: πρόκειται για τον πρώην ανώτατο διοικητή των δυνάμεων του ΝΑΤΟ στην Ευρώπη αμερικάνο στρατηγό *W. Clark* (ο οποίος αφού συνταξιοδοτήθηκε σαν καραβανάς βρήκε δουλειά συμβούλου επενδυτικής τράπεζας, έτσι για να μην ξεχνάμε τη σχέση του μιλιταρισμού με την οικονομία του κεφάλαιου...).

Το βάρος της έχει τέλος η «ανάγνωση» από έναν αρχικαραβανά της ισραηλινής καταστολής με όρους «ασύμμετρου πολέμου». Στο παρελθόν είχαμε υποστηρίξει ότι η βία εναντίον των παλαιστινίων από τα τέλη του 2000 και μετά είναι ένας υποδειγματικός για όλον τον αναπτυσσόμενο καπιταλιστικά κόσμο πόλεμος πόλεων. Του οποίου τα συμπεράσματα θα χρησιμοποιηθούν και αλλού.

Τότε όμως αγνοούσαμε πολλές πλευρές του πολέμου αυτού, όπως και την άποψη του στρατηγού. Γιαυτό και τώρα την αναδημοσιεύουμε.

(Να ζητήσουμε μόνο την επιπλέον προσοχή σας στην προτελευταία παράγραφο, όπου το να «αποφεύγονται οι μεγάλες συγκεντρώσεις παλαιστινίων στους δρόμους» - ώστε να μην αναγκάζονται οι ισραηλινοί να τους σκοτώνουν τόσο ανοικτά και δημόσια που να κινδυνεύουν από την γενική κατακραυγή... - εξηγεί ίσως και με «στρατιωτικούς» όρους τον συστηματικό αποκλεισμό των πόλεων και των χωριών τους σήμερα...)

ΠΩΣ ΝΑ ΠΟΛΕΜΑΜΕ Σ' ΕΝΑΝ ΑΣΥΜΜΕΤΡΟ ΠΟΛΕΜΟ

Σε μια από τις πιο σκοτεινές των μεταβιετναμικών εμπειριών μας, ο στρατηγός του αμερικανικού στρατού *Bill DePuy* επισκέφτηκε το Ισραήλ. Ήταν αμέσως μετά τον πόλεμο του Οκτωβρίου του 1973, όταν ο ισραηλινός στρατός είχε αναχαιτίσει μια σειρά μαζικών επιθέσεων των Συρίων στα υψώματα του Γκολάν. Ήταν παραμονές μιας κρίσιμης μάχης, και η νίκη ήταν κοντά, αλλά θα είχε κόστος.

Οι Σύριοι εξοπλίζονταν και εκπαιδεύονταν σε τακτικές από την Σοβιετική Ένωση. Ο αμερικανικός στρατός συνεργαζόταν με το Ισραήλ. Είδαμε μαζί την ανάγκη για πιο δυνατά όπλα στα τανκς· μεγαλύτερης εμβέλειας οπτικά συστήματα παντός καιρού· παχύτερη θωράκιση στα τεθωρακισμένα· και καλύτερη συνεργασία μεταξύ των μονάδων. Οι αμυντικές τακτικές τελειοποιήθηκαν, συμπληρώνοντας τις ήδη σημαντικές δυνατότητες άμυνας των Ισραηλινών. Ήταν ασυναγώνιστοι στο έδαφος και στον αέρα, τουλάχιστον με συμβατικούς όρους.

Έτσι λοιπόν οι Ισραηλινοί επιτελείς βρήκαν έναν καινούργιο τρόπο να πολεμούν. Χρησιμοποιούσαν πεζικό (εξοπλισμένο με μικρά όπλα, ειδικές προωθούμενες χειροβομβίδες και αντιαρματικούς πυραύλους), έβαλαν επιπλέον όλμους στα τεθωρακισμένα τους, και εκπαιδεύτηκαν να μεταφέρουν γρήγορα τη δύναμη πυρός τους μπροστά από το πεζικό του εχθρού.

Ύστερα οι Παλαιστίνιοι μέσα στο Ισραήλ έμαθαν πώς να αντιστέκονται χρησιμοποιώντας μη θανατηφόρα όπλα, όπως πέτρες και ρόπαλα. Ήταν μια τακτική που είχε σκοπό να προσελκύσει την ευαισθησία του κόσμου, πιέζοντας τις ισραηλινές δυνάμεις ασφαλείας σε υπερβολικές αντιδράσεις. Κατά περίπτωση αυτή η τακτική συμπληρωνόταν από ενόπλους που ήταν ανάμεσα σ' όσους έριχναν πέτρες, ή από τρομοκρατικούς βομβισμούς. Αυτή ήταν η *intifadeh*.

Το Ισραήλ ξαφνικά είδε τον εαυτό του να μοιάζει με τον Γολιάθ μάλλον παρά με τον Δαβίδ. Το να απαντήσει με πολεμικά αεροπλάνα, τανκς και πυροβολικό ήταν αδύνατο· το να απαντήσει με πεζικό σήμαινε κίνδυνο απωλειών· και καμιά κοινωνία δεν είναι τόσο διστακτική στο να έχει απώλειες όσο η Ισραηλινή.

Έτσι το Ισραήλ καθιέρωσε καινούργιες τακτικές, καινούργιες δυνάμεις και καινούργιο εξοπλισμό. Για να σιγουρέψει τα σύνορά του ανέπτυξε περισσότερα βαριά τεθωρακισμένα και οχήματα μεταφοράς προσωπικού. Ελικόπτερα απάτσι, μη επανδρωμένα ιπτάμενα οχήματα και διόπτρες μεγάλων αποστάσεων αναπτύχθηκαν επίσης. Για να προστατευτεί στο εσωτερικό εφοδίασε τους στρατιώτες του με πλαστικές σφαίρες και αέρια καταστολής διαδηλώσεων. Ειδικές δυνάμεις ασφαλείας οργανώθηκαν έτσι ώστε να βοηθούν τις συμβατικές δυνάμεις στη διατήρηση της τάξης στο εσωτερικό. Όταν η αντιπαράθεση με εχθρικά πλήθη ήταν αναπόφευκτη, το Ισραήλ χρησιμοποιούσε συγκεκριμένους κανόνες εμπλοκής - και ελεύθερους σκοπευτές για να αντιμετωπίζει τους ένοπλους αντιπάλους - σε μια προσπάθεια να μειώσει τις απώλειες και να αποφύγει τις δραματικές σκηνές που θα προκαλούσαν την παγκόσμια κοινή γνώμη.

Όμως κάθε εφαρμογή του στρατιωτικού δόγματος της μίας πλευράς προκαλεί την απάντηση της άλλης. Και καθώς οι παλαιστίνιοι και άλλα αραβικά κράτη επέμειναν στην επιλογή τους να αντιπαρατίθενται με το Ισραήλ, βρήκαν πολύ κόσμο, ακόμα και παιδιά, που ήταν διατεθειμένοι να κατεβαίνει στο δρόμο. Εκατοντάδες μορφωμένοι και τοποθετημένοι σε καλές θέσεις υποστηρικτές της εξέγερσης στο εξωτερικό βοηθούσαν στο να συνεχίζεται η διεθνής πίεση στο Ισραήλ.

Οι δυνατότητες των δύο πλευρών, αν και εντελώς ασύμμετρες, ήταν τέλεια ισορροπημένες μεταξύ τους. Και αυτό, για την ιδιαίτερη πολιτικοστρατιωτική λογική της Μέσης Ανατολής, έδινε την βάση για περαιτέρω αντιπαράθεση.

Για το Ισραήλ κάθε οδομαχία έπρεπε να είναι τακτική και αμυντική, με έμφαση στην προστασία των ζωνών και των περιουσιών. Για το Ισραήλ κάθε ζημιά, ακόμα και μεταξύ των Παλαιστίνιων, ήταν απώλεια. Για τους Παλαιστίνιους αντίθετα, κάθε σύγκρουση ήταν στρατηγική και επιθετική, γιατί αύξανε την πίεση στο Ισραήλ, ενίσχυε την υποστήριξη τους από τον Αραβικό κόσμο και αξιοποιούσε τις αντιδράσεις του Ισραηλινού στρατού για να πιέσει για μεγαλύτερη διεθνή απομόνωση του Ισραήλ από τους φιλελεύθερους, δημοκρατικούς και ιδεαλιστές υποστηρικτές του. Για τους Παλαιστίνιους κάθε ζημιά, ακόμα και δική τους, ήταν στρατηγικό όφελος.

Αλλά στον πρόσφατο γύρο οι Παλαιστίνιοι υπεραντέδρασαν. Η ωμή βία που κατέληξε στη βάρβαρη δολοφονία δύο ισραηλινών εφέδρων που κρατούνταν σε μια παλαιστινιακή φυλακή ήταν στρατηγικό λάθος. Η Ισραηλινή και η παγκόσμια κοινή γνώμη στράφηκαν εναντίον τους.

Η Ισραηλινή αντίδραση ήταν τακτικά ακριβής και στρατηγικά αποτελεσματική. Οι επιθέσεις με ελικόπτερα την περασμένη Πέμπτη στόχευαν σε παλαιστινιακές υποδομές συνδεδεμένες με την βία. Προσέχοντας να ελαχιστοποιηθούν οι απώλειες σε αμάχους, το Ισραήλ τράβηξε μια γραμμή: αρκετά. Ήταν αυστηρή, και έδωσε ικανοποίηση στην Ισραηλινή κοινή γνώμη. Και κλιμακώνοντας - θυμίζοντας στον κόσμο ότι τέτοια τοπικά γεγονότα μπορούν γρήγορα να εξελιχθούν σε μείζονα περιφερειακή σύγκρουση - το Ισραήλ έκανε διάφορες κινήσεις και σε διπλωματικό επίπεδο.

Αλλά οι τελευταίες ισραηλινές κινήσεις δεν θα κλείσουν το θέμα. Ο αγώνας των Ισραηλινών θα διεξαχθεί αναγκαστικά χωρίς υλικό υψηλής τεχνολογίας. Θα πρέπει να προσπαθήσουν να αποφύγουν τις συγκεντρώσεις μεγάλου αριθμού Παλαιστίνιων στους δρόμους, να μειώσουν τα προβοκατόρικα γεγονότα, και να κερδίσουν τις πληροφορίες που χρειάζονται για να είναι αποτελεσματική η χρήση ελεύθερων σκοπευτών και ειδικών δυνάμεων. Τα όπλα κλειδιά θα είναι οι πληροφορίες και ο έλεγχος της κυκλοφορίας. Αυτή είναι δουλειά που θα την φέρει σε πέρας η αστυνομία και οι δυνάμεις ασφαλείας - και μερικοί καλοί σκοπευτές. Τα βαριά όπλα θα πρέπει να είναι αραδιασμένα γύρω, σαν φόντο, για να θυμίζουν την αποφασιστικότητα του Ισραήλ να υπερασπιστεί τον εαυτό του.

Στις 24 Ιανουαρίου 2002, ο Elie Hobeika σκοτώθηκε ύστερα από έκρηξη παγιδευμένου αυτοκινητίου, στην ανατολική Βηρυττό. Άγνωστος σ' εμάς ο Hobeika ήταν ένα κάθαρμα πολύ γνωστό στη Μέση Ανατολή: σαν επικεφαλής των χριστιανών φαλαγγιτών είχε διεκπεραιώσει τις σφαγές στα προσφυγικά στρατόπεδα των παλαιστινίων Sabra και Shatila, το 1982 (έχουμε δημοσιεύσει στην 3η γενιά νο 13 κείμενο του Ζακ Ζενέ σχετικά μ' εκείνο το μακελιό).

Στα παλιά καλά λημέρια, όταν το μεγαλύτερο σκουλήκι τρώει το μικρότερο...

Πίσω από τη δολοφονία του Hobeika είναι απόλυτα βέβαιο ότι κρύβεται ο νυν πρωθυπουργός του Ισραήλ Αριέλ Σαρόν: καθώς ήταν αυτός που είχε οργανώσει τις σφαγές, ο φόβος ότι ο Hobeika θα «άνοιγε το στόμα» του σε βελγικό δικαστήριο εγκλημάτων πολέμου στο οποίο έχουν καταφύγει επιζήσαντες των σφαγών, ήταν αρκετός για να τον ξεγράψει.

Η κατάθεση του Hobeika (κατόπιν, προφανώς, ισχυρών εγγυήσεων για την ατιμωρησία του...) σε βάρος του Σαρόν φαίνεται ότι προετοιμαζόταν από πολύ καιρό. Από ποιούς (ευρωπαϊκούς προφανώς...) «κύκλους» δεν το ξέρουμε. Βρήκαμε όμως δύο χρήσιμα ντοκουμέντα, που αναφέρονται σ' εκείνα τα εγκλήματα, και στον Σαρόν ειδικά. Είναι βέβαιο ότι πρόκειται για δολοφόνο «μεγάλης κλάσης».

Το νόημα της μεταφοράς των ντοκουμέντων αυτών εδώ δεν είναι ότι ο Σαρόν είναι ένα κάθαρμα ολκής, ακόμα και με τα αστικά κριτήρια... Ο Σαρόν εκφράζει και υλοποιεί τις αποφάσεις ολόκληρης της «κυβερνώσας τάξης» στο Ισραήλ - απλά είναι ο καταλληλότερος τόσο γι' αυτή τη θέση, όσο και για να «αποσυρθεί» κάποια στιγμή, δίνοντας τη θέση του σε πιο «πολιτισμένους» χασάπηδες.

Το πρώτο κείμενο είναι η απομαγνητοφώνηση μιας εκπομπής (17/6/2001) με τίτλο «Οι κατηγορούμενοι» από τη σειρά του αγγλικού BBC «Panorama». Πρόκειται για ρεπορταζίστικη σειρά που χαίρει ιδιαίτερης «εκτίμησης» στα φιλελεύθερα μέλη των δυτικών κοινωνιών. Συνεπώς είναι ενδεικτική μιας σειράς χειρισμών που οι αναγνώστες μπορούν ίσως να διακρίνουν: τόσον όσον αφορά τη «διεθνή δικαιοσύνη» όσο και σχετικά με την συγκυρία της όποιας «μηντιακής μνήμης».

Η αναφορά σε 800 νεκρούς στη Sabra και στη Shatila είναι πολύ συντηρητική - ο αριθμός τους στην πραγματικότητα θα πρέπει να ήταν διπλάσιος. Πάντως η απομαγνητοφώνηση επιτρέπει την σκιαγράφηση, με αδρές γραμμές, των ιστορικών γεγονότων του καλοκαιριού και φθινοπώρου του 1982. Να συμπληρώσουμε μόνο, για την ιστορία, ότι η αποχώρηση των 14.000 μαχητών της PLO και του Αραφάτ από την Βηρυττό προς την Τυνησία τον Σεπτέμβριο του 1982 έγινε με πλοία ελλήνων εφοπλιστών, ύστερα από παρέμβαση του καινούργιου τότε πρωθυπουργού Παπαντρέου.

Το δεύτερο κείμενο είναι το γράμμα ενός ολλανδού γιατρού που δούλευε εθελοντικά τον Σεπτέμβριο του 1982 σε νοσοκομείο των προσφυγικών στρατοπέδων. Να πούμε συμπληρωματικά πως για να βρίσκεται τότε ένας ευρωπαίος στο πλάι των παλαιστινίων θα έπρεπε να είναι τουλάχιστον «εξτρεμιστής ακροαριστερός». Η εποχή των ανθρωπιστών «γιατρών χωρίς σύνορα» δεν είχε έρθει ακόμα.

Panorama

Fergal Keane (δημοσιογράφος, παρουσιαστής της εκπομπής): Ένα φθινοπωρινό πρωινό στα 1982 ένας ισραηλινός στρατιώτης περπατάει μέσα σ' ένα στρατόπεδο προσφύγων, και βρίσκεται αντιμέτωπος με μια σκηνή απόγνωσης.

Emmanuel Rosen (δημοσιογράφος του ισραηλινού υπουργείου άμυνας το 1982): Ήταν όλα πολύ ήσυχα, κανένας δεν φώναζε, κανένας δεν κινιόταν μέσα στο στρατόπεδο. Θυμάμαι την μυρωδιά. Θυμάμαι την εικόνα των ανθρώπων να είναι πεσμένοι ο ένας πάνω στον άλλο, άλλοι ήδη νεκροί, κι άλλοι να αναπνέουν ακόμα.

Keane: Τουλάχιστον 800 άμαχοι σφάχτηκαν από τη στιγμή που ο τότε υπουργός άμυνας του Ισραήλ Αριέλ Σαρόν επέτρεψε στους παραστρατιωτικούς των Λιβανέζων φαλαγγιτών να μπουν στα προσφυγικά στρατόπεδα της Sabra και της Shatila.

Εικόνα του Ariel Sharon, που μιλάει το 1985: Κανένας από εμάς, κανείς από τους στρατιώτες μας,

κανείς από τους διοικητές μας, ούτε εγώ, ούτε οι πολιτικοί μας αρχηγοί στο Ισραήλ δεν είχαν καμμία εμπλοκή σ' αυτό το τραγικό γεγονός.

Keane: Όταν ο Ariel Sharon, όπως και άλλοι ισραηλινοί αξιωματούχοι λένε ότι δεν μπορούσαν να προβλέψουν τί θα γινόταν...

Morris Draper (ειδικός απεσταλμένος των ΗΠΑ στη Μέση Ανατολή το 1982): Αυτά είναι πλήρεις και απόλυτες βλακειές.

Keane: Κανείς δεν καταδικάστηκε ποτέ για τις δολοφονίες, ή για το ότι δεν προστάτεψε τους αμάχους που δολοφονήθηκαν. Αυτή είναι σήμερα η ιστορία, γι' αυτούς που είναι κατηγορούμενοι. Τον Ιούνιο του 1982 ο ισραηλινός στρατός πέρασε τα διεθνώς αναγνωρισμένα σύνορα και εισέβαλε στον Λίβανο. Οι ισραηλινοί είπαν ότι ήθελαν να προστατέψουν τα σύνορά τους από τις αντάρτικες επιθέσεις των παλαιστινίων, κι έτσι ο στρατός του Ariel Sharon έφτασε πολύ γρήγορα να περικυκλώσει την πρωτεύουσα του Λιβάνου Βηρυττό, μαζί με τα στρατόπεδα των παλαιστινίων προσφύγων που ήταν εκεί, από το 1948.

Mounair Ahmed (παλαιστίνιος που, νεαρός τότε, επέζησε της σφαγής): Ήταν κάτι τρομακτικό, συνέχεια άκουγες τα αεροπλάνα να βομβαρδίζουν, και συνέχεια άκουγες για κάποιον γνωστό σου που σκοτώθηκε ή τραυματίστηκε.

Keane: Περίπου 300 άτομα σκοτώθηκαν στους βομβαρδισμούς μιας μόνο ημέρας, στη Βηρυττό, τότε.

Dr. Ranaan Gissen (εκπρόσωπος του σημερινού ισραηλινού πρωθυπουργού): Η απειλή από τον Λίβανο, εξαιτίας της τρομοκρατίας που εξαπέλυε από εκεί η PLO, ήταν τέτοια που αν δεν κάναμε αυτόν τον πόλεμο, ολόκληρο το βόρειο κομμάτι του Ισραήλ θα μπορούσε να εγκαταλειφθεί από τους κατοίκους του.

Keane: Ύστερα από μάχες δύο μηνών η PLO ουσιαστικά παραδίνεται στην απαίτηση του Ισραήλ να εγκαταλείψει τον Λίβανο. Για τους άμαχους στη Sabra και στη Shatila αυτό σήμαινε ειρήνη. Δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι είχαν στοιβαχτεί στα βομβαρδισμένα γκέτο της Sabra και της Shatila. Για οικογένειες σαν αυτή των Ahmed η κατάπαυση του πυρός σήμαινε μια ευκαιρία να ξαναφτιάξουν τα σπίτια τους.

Nabil Ahmed (παλαιστίνιος που διέφυγε πριν την σφαγή): Πολλά απ' τα σπίτια που μέναμε δεν είχαν ούτε πόρτες, ούτε παράθυρα. Αν κάποια είχαν το μισό ταβάνι ήταν σε «καλή κατάσταση». Ούτε νερό, ούτε ρεύμα. Ήταν πολύ, πάρα πολύ δύσκολα.

Keane: Περίπου 14.000 μαχητές της PLO και σύριοι σύμμαχοί της εγκατέλειψαν την Βηρυττό. Αλλά καθώς έφυγαν αυτοί, ο κόσμος που έμεινε στα στρατόπεδα άρχισε να φοβάται.

Suad Surur (παλαιστίνια): Ήταν φυσικό να φοβόμαστε από την στιγμή που έφυγε η παλαιστινιακή αντίσταση, υπήρχε ένα διάχυτο αίσθημα φόβου, σα να νοιώθαμε ότι κάτι τρομερό θα μπορούσε να συμβεί, έστω κι αν δεν ξέραμε τί.

Keane: Εκείνοι που έμειναν πίσω στα στρατόπεδα προσφύγων είχαν κάτι να φοβούνται, περισσότερο από όλα τα άλλα. Τους Λιβανέζους χριστιανούς παραστρατιωτικούς που ήταν σε πόλεμο με την PLO επί 7 χρόνια: τους φαλαγγίτες.

Nabil Ahmed: Η εντύπωση που υπήρχε για τους φαλαγγίτες ήταν πως βασικά ήταν δολοφόνοι. Μόλις έπιαναν έναν παλαιστίνιο, τον σκότωναν επιτόπου.

Keane: Επικεφαλής των φαλαγγιτών ήταν ο ανελέητος Bashir Gemayel. Ήταν ο κυριότερος σύμμαχος των ισραηλινών στο Λίβανο. Η Μοσάντ, που είχε επαφές μαζί του, ήξερε ότι ήθελε να «εξαφανίσει» το παλαιστινιακό πρόβλημα. Και την περίοδο που μιλάμε, το καλοκαίρι του 1982, προοριζόταν για πρόεδρος του Λιβάνου. Η βέβαιη εκλογή του Bashir Gemayel στην προεδρία τρόμαζε τους παλαιστίνιους των στρατοπέδων, αλλά τους είχαν υποσχεθεί ασφάλεια. Ήταν μια συμφωνία που έγινε μεταξύ των ΗΠΑ, του Ισραήλ, και της πολιορκούμενης κυβέρνησης του Λιβάνου.

Morris Draper (ειδικός απεσταλμένος των ΗΠΑ στη Μέση Ανατολή το 1982): Η Αμερική είπε ότι οι γυναίκες, τα παιδιά, και όλοι οι υπόλοιποι που θα έμεναν πίσω (μετά την αποχώρηση των μαχητών της PLO) θα μπορούσαν να ζήσουν ειρηνικά, στο βαθμό που θα υπάκουγαν στους νόμους και στη δικαιοδοσία του Λιβάνου. Ήταν ένα απλό ντοκουμέντο αυτό της συμφωνίας. Εγώ ο ίδιος το έγραψα.

Keane: Αυτό το έγγραφο χρειαζόταν επειδή στον εμφύλιο του Λιβάνου οι άμαχοι δολοφονούνταν συστηματικά, όπως ένας βρετανός φωτογράφος είχε αποδείξει μερικά χρόνια νωρίτερα.

Don McCullin (φωτογράφος): Θυμάμαι που άκουγα μια ηλικιωμένη γυναίκα να διαμαρτύρεται σε

έναν φαλαγγίτη, κοιτούσα πότε αυτήν και πότε αυτόν, και έλεγα από μέσα μου «τί στο διάολο τον ενοχλεί; είναι μια γριά, γιατί ανησυχεί; γιατί δεν την αφήνει να περάσει;» Και αυτό που έκανε εκείνος για να ξεμπερδεύει μαζί της ήταν να αδειάσει έναν γεμιστήρα πάνω στο στήθος της.

Keane: Σε όλες τις πλευρές των εμπλεκόμενων στον εμφύλιο στο Λίβανο δημιουργήθηκε μια κουλτούρα δολοφόνων.

McCullin: Δεν ξέρω... Οι άνθρωποι που είδα εκείνη την ημέρα να κάνουν φόνους φορούσαν σταυρούς και αυτοαποκαλούνταν χριστιανοί.

Keane: Παρόλα αυτά στον κόσμο της Sabra και της Shatila δόθηκε η υπόσχεση της προστασίας τους από τους εχθρούς τους. Και ύστερα τα πάντα τινάχτηκαν στον αέρα.

Ηχητικό απόσπασμα από τις ραδιοφωνικές ειδήσεις του BBC, 15/9/1982: Η εύθραυστη ειρήνη στον Λίβανο απειλείται από νέα ένταση ύστερα από την χθεσινοβραδινή αποκάλυψη ότι ο υποψήφιος πρόεδρος της χώρας κ. Bashir Gemayel πέθανε χθες ύστερα από βομβιστική επίθεση στο αρχηγείο του...

Keane: οι Φαλαγγίτες εξαγριώθηκαν με τη δολοφονία.

Συνέχεια των ειδήσεων του BBC: ....Οι φαλαγγίτες πολιτοφύλακες των οποίων επικεφαλής ήταν ο κ. Gemayel και οι ισραηλινές δυνάμεις βρίσκονται σε κατάσταση ετοιμότητας....

Keane: Ένας σύριος πράκτορας παραδέχτηκε την ενοχή του για την ανατίναξη, αλλά πολλοί μέσα στα στρατόπεδα προσφύγων φοβούνταν πως θα κατηγορηθούν για την δολοφονία οι παλαιστίνιοι...

Nabil Ahmed: Ο κόσμος είχε πανικοβληθεί... Θυμάμαι τη μάνα μου που εκείνη τη μέρα έλεγε «ο Θεός να μας φυλάξει απ' αυτό που θα γίνει».

Keane: Ο ισραηλινός στρατός ήταν τώρα κοντά στα στρατόπεδα. Υπήρχε ακόμα εκεχειρία. Η μητέρα του Nabil τον παρότρυνε να προσπαθήσει να αποδράσει, καθώς ήταν 16 χρονών.

Nabil Ahmed: Όταν η μάνα μου συμφώνησε με τον θείο μου ότι πρέπει να φύγω, όλοι στο σπίτι... Κατέβηκα κάτω, και όλοι, μαζί με τους μικρότερους αδελφούς και τις αδελφές μου, όλοι άρχισαν να κλαίνε και να στριγγλίζουν. Ήθελαν όλοι να φύγουν μαζί μου. Εκείνες οι στιγμές ήταν οι πιο οδυνηρές. Δεν θα τις ξεχάσω ποτέ.

ΤΕΤΑΡΤΗ 15 ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ

Keane: Ο Ariel Sharon θα αποφασίσει να στείλει τον στρατό του στη Δυτική Βηρυττό, σπάζοντας την υπόσχεση που είχε δώσει στους αμερικάνους ότι θα μείνει έξω απ' αυτό το τμήμα της πόλης. Οι ισραηλινές στρατιωτικές μυστικές υπηρεσίες ισχυρίζονταν ότι υπήρχαν 2.000 μαχητές της PLO και άλλοι μουσουλμάνοι στη Δυτική Βηρυττό. Αλλά στην πραγματικότητα, με την είσοδο του Ισραηλινού στρατού εκεί, η μάχη ήταν μικρή.

Στρατηγός Yoram Yair (διοικητής ταξιαρχίας πεζοναυτών το 1982): Δεν έγιναν μάχες. Έχω δώσει αρκετές μάχες στη ζωή μου, ώστε να μπορώ να πω ότι δεν ήταν κάτι τέτοιο. Ήταν σχετικά πολύ εύκολο να μπούμε, πολύ ασφαλές.

Keane: Για τους φαλαγγίτες, που ήταν ήδη εξαγριωμένοι, ήταν μια κρίσιμη στιγμή. Ο επιχειρησιακός επικεφαλής τους πήγε στην πρώτη γραμμή.

Fouad Abou Nader (επικεφαλής των φαλαγγιτών το 1982): Αποφάσισα να πάω και δω κάθε τι στην πρώτη γραμμή, κάθε στρατιώτη, κάθε στρατώννα, για να τονώσω το ηθικό τους, και να τους πω ότι ακόμα κι αν ο Bashir είναι νεκρός, εμείς μπορούμε να συνεχίσουμε, ξέρετε... έχουμε την κληρονομιά, έχουμε φίλους, είμαστε ακόμα πολύ δυνατοί, ... καταλαβαίνετε...

Keane: Ο Ariel Sharon έφτασε στη Βηρυττό το πρωί της Τετάρτης, επιμένοντας ότι υπήρχαν δυνάμεις της PLO μέσα στα προσφυγικά στρατόπεδα. Αργότερα ξεκαθάρισε ότι δεν θα έστελνε

τους στρατιώτες του να πολεμήσουν και να πεθάνουν μέσα στη Sabra και την Shatila. Κι έτσι, αφού συσκέφτηκε με τους αξιωματικούς του, περιλαμβανομένου του Amos Yaron, του διοικητή για την Βυρηττό και τα προσφυγικά στρατόπεδα, ο Ariel Sharon εξέδωσε την μοιραία διαταγή. «Μόνο μια δύναμη, κι αυτή είναι ο ισραηλινός στρατός, θα ελέγχει τις δυνάμεις στην περιοχή. Για την επιχείρηση στα στρατόπεδα προσφύγων θα σταλούν οι φαλαγγίτες».

Keane: Ο Ariel Sharon πήγε να δει τους φαλαγγίτες στο αρχηγείο τους, για να συζη-

τήσει την επιχείρηση στη Βηρυτό. Ανάμεσα στους διοικητές των φαλαγγιτών υπήρχε ένας στενός φίλος του δολοφονημένου Bashir Gemayel, ονομαζόμενος Elie Hobeika. Το όνομα του θα εμφανιστεί πολλές φορές σ' αυτήν την υπόθεση. Τώρα, μια μέρα μετά την δολοφονία του αρχηγού τους, οι ισραηλινοί ζητούσαν από τους φαλαγγίτες να μπουκ στα παλαιστινιακά στρατόπεδα.

Θα μπορούσε ο Ariel Sharon να έχει καμμία αμφιβολία τί θα γινόταν αν έστελνε τους φαλαγγίτες μέσα σε ένα παλαιστινιακό προσφυγικό στρατόπεδο, έναν καταυλισμό χωρίς μέσα άμυνας;

Morris Draper (ειδικός απεσταλμένος των ΗΠΑ για τη Μέση Ανατολή το 1982): Εντάξει, πρέπει να είναι κανείς απίστευτα άσχετος με το θέμα για να μην καταλαβαίνει. Εννοώ ότι εντάξει, αν κατέβαινε κανείς από το φεγγάρι εκείνη την ημέρα, μπορεί και να μην μπορούσε να προβλέψει τί θα γίνει.

Dr Ranaan Gissen (εκπρόσωπος του σημερινού ισραηλινού πρωθυπουργού): Όλα τα στοιχεία δείχνουν, κι αυτό φάνηκε καθαρά εξάλλου και με την απόφαση της επιτροπής Kahana, πως κατ' αρχήν δεν ξέραμε. Κανείς από τους αξιωματικούς μας δεν θα μπορούσε να το διανοηθεί.

Keane: Μα θα έπρεπε να το περιμένετε με βεβαιότητα. Αυτοί οι άνθρωποι σκοτώνονταν μεταξύ τους από το 1975. Τί άλλο νομίζατε ότι θα πάνε να κάνουν;

Dr Ranaan Gissen: Μα κάτω από την καθοδήγηση και των έλεγχο των δυνάμεών μας, ποτέ δεν περιμέναμε ότι θα μπορούσε να συμβεί κάτι τέτοιο. Δεν μας πέρασε ποτέ από το μυαλό ότι αυτές οι δυνάμεις, που είχαν εκπαιδευτεί μαζί μας, που υποτίθεται ότι θα πολεμούσαν μαζί μας, θα έμπαιναν πράγματι μέσα σ' αυτήν την περιοχή. Και κάτω από την καθοδήγηση του αρχηγού τους, καταλαβαίνετε.... να κάνουν τέτοια σφαγή.

ΠΕΜΠΤΗ 16 ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ

Καθώς ξημέρωνε η 16 Σεπτέμβρη, ο ισραηλινός στρατός μπήκε στη Βηρυτό με πλήρη δύναμη.

Nabil Ahmed: Είδαμε τάνκς.... Είδαμε ισραηλινά τάνκς, είδαμε στρατιώτες. Δεν πήγαμε κοντά τους, τα είδαμε από κάποια απόσταση, γιατί θα μας συνελάμβαναν.

Keane: Για πρώτη φορά στην ιστορία οι ισραηλινοί είχαν καταλάβει μια αραβική πρωτεύουσα. Την Πέμπτη το πρωί ο αρχηγός του επιτελείου ήταν σε θέση να πεί στον Ariel Sharon ότι «ολόκληρη η πόλη βρίσκεται στα χέρια μας». Ήταν όλα ήσυχα. Τα στρατόπεδα ήταν κλειστά. Αυτό είναι ένα κρίσιμο σημείο, γιατί από αυτή τη μέρα και μετά ο Ariel Sharon και ο στρατός του καθίστανται νομικά υπεύθυνοι για την ασφάλεια των αμάχων στη Βηρυτό, και σ' αυτούς συμπεριλαμβάνονταν και όσοι βρίσκονταν στη Sabra και στη Shatila. Σύμφωνα με ανθρωπιστικούς νόμους που έχουν αποφασιστεί διεθνώς εδώ και πολλά χρόνια, και που προσδιορίζουν την συμπεριφορά ενός στρατού κατοχής σε διεθνείς ένοπλες συγκρούσεις, οι πολιτικοί και στρατιωτικοί επικεφαλής είναι υπεύθυνοι για την προστασία των αμάχων. Ο δικαστής Richard Goldstone είναι ο άνθρωπος που οργάνωσε την προσαγωγή υπόπτων εγκληματιών πολέμου στα δικαστήρια του ΟΗΕ για την πρώην Γιουγκοσλαβία και την Ρουάντα. Ο δικαστής Goldstone είναι μια κορυφαία φυσιογνωμία στην καθιέρωση της νομοθεσίας για τα εγκλήματα πολέμου.

Richard Goldstone (πρώην δικαστής στα διεθνή δικαστήρια του ΟΗΕ για εγκλήματα πολέμου, από το 1994 ως το 1996): Οι στρατιωτικοί διοικητές και οι πολιτικοί αρχηγοί που εμπλέκονται σε παρόμοιες περιπτώσεις έχουν ξεκάθαρη υποχρέωση κάτω από τους νόμους του πολέμου και την Συνθήκη της Γενεύης, να εξασφαλίσουν ότι οι αθώοι άμαχοι δεν πρόκειται να δολοφονηθούν, να βιαστούν, ή να πειραχτούν εν γένει με οποιονδήποτε τρόπο. Η ευθύνη της στρατιωτικής διοίκησης μάλιστα πάει αρκετά μακρύτερα, εφόσον είναι υποχρεωμένη να ξέρει τους κινδύνους που διατρέχουν οι άμαχοι. Στη βάση αυτών των προβλέψεων είναι επίσης υποχρεωμένη να πάρει μέτρα για την προστασία τους.

Keane: Στο Τελ Αβίβ ο Ariel Sharon και ο αρχηγός του επιτελείου του συναντιούνται με αμερικάνους διπλωμάτες στο υπουργείο άμυνας. Οι αμερικάνοι θέλουν να μάθουν γιατί οι ισραηλινοί παραβίασαν τις δεσμεύσεις τους και μπήκαν στη Δυτική Βηρυτό. Ο αρχηγός του ισραηλινού επιτελείου του λέει ότι το έκαναν για να εμποδίσουν προσπάθειες εκδίκησης από τη μεριά των φαλαγγιτών.

Draper: Όλοι μας, ίσως είκοσι άτομα, μείναμε σιωπηλοί. Ήταν μια δραματική στιγμή.

Keane: Αλλά οι ισραηλινοί άφησαν να εννοηθεί επίσης ότι ήταν πιθανό να αφήσουν

τους φαλαγγίτες να μπουν στη Δυτική Βηρυττό. Ο Morris Draper λέει ότι οι αμερικάνοι τρόμαξαν μ' αυτήν την ιδέα.

Draper: Τους ξεκαθαρίσαμε εντελώς, πως όποιες και αν είναι οι συνθήκες οι ΗΠΑ δεν πρόκειται να το ανεχτούν αυτό.

Keane: Γιατί;

Draper: Γιατί θα γινόταν σφαγή, αυτό το ξέραμε. Δεν θα έπρεπε να αφήσουν αυτούς τους ανθρώπους να μπουν.

Keane: Αλλά γύρω στις 7 το σούρουπο ένα τμήμα της φάλαγγας – περίπου 150 άτομα – αφέθηκε να μπει στη Sabra και στη Shatila. Ήταν μια μικρή δύναμη. Ήξεραν ότι δεν υπήρχαν σοβαρές δυνάμεις της PLO να τους απειλήσουν. Χωρίστηκαν σε ομάδες και άρχισαν να πηγαίνουν σε διάφορα σπίτια.

Suad Surur: Ήταν δεκατρείς. Κτύπησαν την πόρτα. Ο πατέρας μου ρώτησε «ποιός είναι;» Τα μικρότερα αδέρφια μου κοιμόνταν. Οι απέξω απάντησαν ότι είναι ισραηλινοί. Ψιθύρισα στον πατέρα μου ότι δεν ήταν ισραηλινοί.

Keane: Οι φαλαγγίτες ζήτησαν από τους ισραηλινούς να ρίχνουν φωτοβολίδες στον ουρανό, για να βλέπουν στο σκοτάδι. Οι ισραηλινοί ανταποκρίθηκαν στο αίτημα των συμμάχων τους.

Nabil Ahmed: Ο ουρανός ήταν κατάφωτος όλη τη νύχτα. Κι ακόμα, από μια ώρα και μετά ακούγαμε βαρείς θορύβους μέσα από τον καταυλισμό.

Keane: Ομάδες αμάχων σέρνονταν από τα σπίτια τους στους δρόμους. Ο 12χρονος τότε Mounair ήταν ένας απ' αυτούς.

Mounair Ahmed: Μας είπαν οι άντρες και τα μεγαλύτερα αγόρια να πάνε δεξιά, και οι γυναίκες με τα μικρά παιδιά να πάνε αριστερά. Μας έλεγαν συνέχεια «μην ανησυχείτε, θα είσαστε εντάξει, θα είσαστε εντάξει, τίποτα δεν θα γίνει».

Keane: Ο ισραηλινός στρατός είχε ένα προκεχωρημένο φυλάκιο περίπου 200 μέτρα μακριά, το οποίο ήταν υπερυψωμένο και επέβλεπε τους καταυλισμούς. Υπήρχαν φαλαγγίτες στο μπαλκόνι του, μαζί με ισραηλινούς. Ήταν γύρω στις 7 το βράδυ της Πέμπτης, όταν ένας ισραηλινός αξιωματικός που βρισκόταν εκεί, υπήρξε μάρτυρας μιας πολύ ανησυχητικής συζήτησης. Στεκόταν δίπλα στον Elie Hobeika, τον επικεφαλής της επιχείρησης των φαλαγγιτών. Ένας δικός του, μέσα από τον καταυλισμό, τον κάλεσε στον ασύρματο. Είπε στον Hobeika ότι κρατούσε 50 γυναίκες και παιδιά. Τί να τους κάνει; Ο Hobeika απάντησε: «Αυτή θα είναι η τελευταία φορά που μου κάνεις τέτοια ερώτηση. Ξέρει πολύ καλά τί πρέπει να κάνεις». Οι υπόλοιποι φαλαγγίτες ξέσπασαν σε ένα ηχηρό γέλιο. Ο ισραηλινός αξιωματικός μεταβίβασε το περιστατικό στον ανώτερό του, στον στρατηγό Amos Yaron. Θα πρέπει να υπήρξαν πολλές ακόμα ανησυχητικές αναφορές προς τον Yaron, ο οποίος πέρα από το να πει στον Elie Hobeika να μην πειράξει τους αμάχους δεν έκανε τίποτα άλλο εκείνο το βράδυ. Ο Ariel Sharon βρισκόταν σε υπουργικό συμβούλιο, στην Ιερουσαλήμ. Οι υπουργοί έμαθαν ότι οι φαλαγγίτες βρίσκονταν ήδη μέσα στα προσφυγικά στρατόπεδα. Ο αναπληρωτής πρωθυπουργός David Levy ανησυχούσε.

«Όταν άκουσα ότι οι φαλαγγίτες έμπαιναν κιόλας σε συγκεκριμένες γειτονιές, και ήξερα τί σημαίνει εκδίκηση γι' αυτούς, τί είδους σφαγή θα γινόταν, τότε σκέφτηκα ότι κανένας δεν θα μας πίστευε ότι πήγαμε στη Βηρυττό για να βάλουμε τάξη, κι όλοι θα μας κατηγορούσαν».

Keane: Αλλά η επιχείρηση δεν σταμάτησε. Οι φαλαγγίτες τώρα έκαναν επιθέσεις στα σπίτια διάφορων.

Suad Surur: Κανένας μας δεν τολμούσε να κοιτάξει τον άλλο, απ' τον φόβο. Ακόμα και οι πιο μικροί δεν κοίταγαν τους μεγαλύτερους, εκτός από την μικρή μου αδελφή. Καθώς μας κοιτούσε, μια σφαίρα την κτύπησε στο κεφάλι. Έπεσε από την αγκαλιά της μητέρας μου σαν σφαγμένο πουλί. Ο αδελφός μου ο Shardie άρχισε να κοιτάει γύρω γύρω φωνάζοντας «μπαμπά», και τότε τον πυροβόλησαν στο κεφάλι.

Keane: Η Suad έπεσε τραυματισμένη ανάμεσα στα σώματα των μελών της οικογένειάς της. Στους δρόμους ομάδες άλλων αμάχων εκτελούνταν συνεχώς.

Mounair Ahmed: Βρισκόμουν δίπλα στη μητέρα μου. Την πυροβόλησαν πρώτη, και άρχισαν διάφοροι να κλαίνε δυνατά και τα μικρά παιδιά να ουρλιάζουν, και θυμάμαι την αδελφή μου που ήταν ακόμα ζωντανή, και της είπαν δώσε μας αυτό το δακτυλίδι, κι αυτό... που τους τα έδωσε, και ύστερα την πυροβόλησαν... Γίνονταν κι άλλα ταυτόχρονα, υπήρχε μια γυναίκα, και έλεγαν ο ένας στον άλλο «πές της να βγάλει τα ρούχα της», και τέτοια, και κτυπούσαν διάφορους με διάφορους τρόπους, και ύστερα τους σκότωναν.

Keane: Μια αμερικανίδα νοσοκόμα που δούλευε σ' ένα από τα νοσοκομεία του καταυλισμού είδε κόσμο να προσπαθεί να ξεφύγει.

Ellen Stegel (νοσοκόμα): Κατάλαβα ότι σκοτώνεται κόσμος στον καταυλισμό όταν διάφοροι άρχισαν να τσιρίζουν, και ύστερα να τρέχουν προς το νοσοκομείο, πολύς κόσμος φωνάζοντας «φαλαγγίτες» και έκαναν μια χειρονομία με τα δάκτυλά στο λαιμό τους, σαν κάποιος να έκοβαν λαιμούς.

Suad: Ήρθαν για τρίτη φορά. Μου μίλησαν ωραία. «Είσαι ακόμα ζωντανή» μου είπαν. Κούνησα το κεφάλι μου. Μου είπαν «θα σε αποτελειώσουμε τώρα αμέσως». Είπα «κάντε ότι θέλετε». Με πυροβόλησαν στο χέρι, και με κτύπησαν στο κεφάλι με τον υποκόπανο ενός όπλου. Ο ένας με πυροβόλησε, ο άλλος με κτυπούσε. Έχασα τις αισθήσεις μου.

Keane: Την δεκαεξάχρονη τότε Suad την βίασαν επίσης.

Mounair Ahmed: Η πιο σκληρή ανάμνησή μου είναι το άκουσμα της μάνας μου να προσεύχεται, και ύστερα έναν πυροβολισμό δίπλα μου, και όλο της το αίμα να με λούζει.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 17 ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ

Keane: Την Παρασκευή το πρωί η ισραηλινή διοίκηση στη Βηρυττό ανέφερε στο αρχηγείο του επιτελείου ότι οι φαλαγγίτες το είχε παρακάνει. Στις 9 το πρωί ένας ισραηλινός διοικητής ύλης τάνκς ανέφερε ότι είδε τα πτώματα 5 γυναικών και παιδιών. Το ίδιο πρωί οι ισραηλινοί έδωσαν συνέντευξη τύπου στη Βηρυττό.

«Από χτες το βράδυ έχουμε τον πλήρη έλεγχο όλων των σημαντικών σημείων της πόλης, συμπεριλαμβανομένων των παλαιστινιακών στρατοπέδων Bourj al-Barajneh, Sabra και Shatila.»

Keane: Ένας δανός καμεραμάν ήταν ένας από τους λίγους απ' έξω που μπόρεσε να τραβήξει βιαστικά κάποιες εικόνες από τον τρόπο που προκαλούσαν οι φαλαγγίτες. Γυναίκες και παιδιά φορτώνονταν σε ένα φορτηγό, ήταν τρομοκρατημένοι, ενώ πυροβολισμοί ακούγονται από γύρω. Οι φαλαγγίτες απειλούν τον καμεραμάν. Δεν είναι γνωστό τι απέγινε αυτή η ομάδα παλαιστινίων.

Την Παρασκευή το απόγευμα μια άλλη ομάδα τρομοκρατημένων γυναικών κατέφερε να δραπετεύσει και να φτάσει ως το ισραηλινό φυλάκιο έξω από τα στρατόπεδα.

Γυναίκες: Σκότωσαν και έθαψαν τις οικογένειές μας.

Στρατιώτης: Ορκίζομαι στο θεό, δεν είδα τίποτα.

Γυναίκες: Έλα να σου δείξουμε που έχουν θάψει αυτούς που σκότωσαν. Έλα μαζί μας στη Shatila.

Στρατιώτης: Δεν μπορώ να φύγω από δω.

Γυναίκες: Έλα να σου δείξουμε τα πτώματα. Δεν είναι αμαρτία; Είναι εννιά μηνών μωρό...

Keane: Οι γυναίκες ζητάνε από τους ισραηλινούς να ζητήσουν την απελευθέρωση των γυιών και των συζύγων τους.

Στρατιώτης: Όταν τελειώσουν την ανάκρισή τους θα τους αφήσουν.

Γυναίκες: Εδώ σκοτώνουν γυναίκες και παιδιά, θα αφήσουν τους νεαρούς άντρες; Σκότωσαν έναν γέρο και μια γριά.. τους σκότωσαν μπροστά μας.

Keane: Αυτήν την Παρασκευή το πρωί, μετά από πολλές αναφορές για δολοφονίες, οι ισραηλινοί που ήταν γύρω από τα στρατόπεδα διέταξαν τους φαλαγγίτες να σταματήσουν την επιχείρηση. Αλλά τους επέτρεψαν να παραμείνουν μέσα, και οι δολοφονίες συνεχίστηκαν. Ένας ισραηλινός αξιωματικός συνάντησε ξαφνικά μια ομάδα αμάχων που προσπαθούσαν να φύγουν προς τη Δυτική Βηρυττό, την Παρασκευή το απόγευμα.

Στρατηγός Yoram Yair (διοικητής ταξιαρχίας πεζοναυτών το 1982): Είδα ξαφνικά περίπου 20 με 30 παλαιστίνιους να προσπαθούν να διασχίσουν τον κεντρικό δρόμο, ήταν σε υστερική κατάσταση, και δεν τους αφήσαμε να περάσουν. Ήταν ένας νεαρός αξιωματικός που είχε διαταγές να μην αφήσει κανέναν παλαιστίνιο να περάσει στο βόρειο τμήμα της Βηρυττού. Αλλά αυτοί ήταν σε υστερική κατάσταση. Ρώτησα «τί έγινε; τί έγινε;» Μου λένε «Μας σκοτώνουν». Λέω «εντάξει, πηγαίνετε, περάστε».

Keane: Ο αξιωματικός ανέφερε αυτό το περιστατικό μέσω ασυρμάτου στον ανώτερό του, τον

στρατηγό Yaron. Νωρίτερα ο στρατηγός Yaron και το αρχηγείο του επιτελείου είχε συνάντηση με την ηγεσία των φαλαγγιτών. Αν και η ισραηλινή διοίκηση στη Βηρυττό είχε ήδη σημαντικές ενδείξεις τουλάχιστον για κακοποιήσεις αμάχων, δεν έθεσε το θέμα στους φαλαγγίτες. Αντίθετα συμφώνησε μαζί τους να μείνουν στους καταυλισμούς για ακόμα 12 ώρες. Οι ισραηλινοί συμφώνησαν επίσης να παραχωρήσουν μια μπουλτόζα για να κατεδαφίσει τα παράνομα σπίτια.

Suad Surur: Πέρασα τη νύχτα κοιτώντας τον νεκρό αδελφό μου, τη νεκρή αδελφή μου και τον νεκρό πατέρα μου. Ήμουν σε κατάσταση απόλυτης τρέλλας. Είχα χάσει τη μνήμη μου, είχα χάσει τη φωνή μου, δεν μπορούσα να φωνάξω.

Keane: Πίσω στο Ισραήλ τώρα, ανάμεσα στις 8 και στις 9 το βράδυ ο Ariel Sharon ενημερώθηκε ότι οι φαλαγγίτες κακοποιούσαν τους αμάχους περισσότερο από το αναμενόμενο. Το είχαν παρατραβήξει. Ο αρχηγός του επιτελείου του είπε ότι η επιχείρηση είχε σταματήσει, και ότι οι φαλαγγίτες θα έφευγαν από τα στρατόπεδα των προσφύγων στις 5 το επόμενο πρωί. Ύστερα, γύρω στις 11.30 το βράδυ, έλαβε ένα ακόμα μήνυμα.

Ron Ben Yishai (δημοσιογράφος): Τον βρήκα σπίτι του, κοιμόταν. Σηκώθηκε και του είπα: «Άκου, υπάρχουν ιστορίες για δολοφονίες και σφαγές στα στρατόπεδα. Ένα σωρό αξιωματικοί μας το ξέρουν και μιλάνε γι' αυτό, κι αν το ξέρουν αυτοί θα το μάθει όλος ο κόσμος. Μπορείς ακόμα να το σταματήσεις». Δεν ήξερα ότι οι σφαγές είχαν αρχίσει στην πραγματικότητα 24 ώρες νωρίτερα. Νόμιζα ότι είχαν μόλις αρχίσει, και του είπα «Κοίτα, έχουμε ακόμα χρόνο να το σταματήσουμε. Κάνε κάτι». Δεν αντέδρασε.

ΣΑΒΒΑΤΟ 18 ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ

Keane: Μια ισραηλινή έρευνα κατέληξε στο συμπέρασμα ότι αφού είχε ακούσει τις διαβεβαιώσεις του γενικού επιτελείου, ο Ariel Sharon δεν είχε καθήκον να κάνει κάτι παραπάνω. Το γεγονός είναι ωστόσο ότι οι φαλαγγίτες δεν έφυγαν τότε που είχε συμφωνηθεί. Έμειναν τρεις ακόμα ώρες, σκοτώνοντας και θάβοντας τις αποδείξεις του εγκλήματος, τους νεκρούς, πριν φύγουν. Τις πρωινές ώρες του Σαββάτου έφτασαν στο νοσοκομείο Gaza στη Sabra. Ένας πανικόβλητος παλαιστίνιος βοηθός παρακάλεσε τους ξένους γιατρούς που δούλευαν εκεί να τον βοηθήσουν.

Ellen Siegel (νοσοκόμα): Αρχισε να παρακαλάει «δώστε μου μια μπλούζα, σας παρακαλώ, δώστε μου μια μπλούζα, βοηθείστε με» Του δώσαμε μια ιατρική μπλούζα, αλλά έτσι ήταν ο μόνος στην ομάδα που είχε σημιτικά χαρακτηριστικά, σκούρο δέρμα, ξεχώριζε... και τον έπιασαν αμέσως μόλις βγήκαμε έξω. Δεν είχαμε προλάβει να απομακρυνθούμε, είχαμε περπατήσει περίπου ένα λεπτό, και τον σταμάτησαν. Τον είδα να πέφτει στα γόνατα, και να τους παρακαλάει, και ύστερα μας διέταξαν να συνεχίσουμε να περπατάμε, κι έτσι δεν τον έβλεπα πια, το μόνο που άκουσα ήταν ένας πυροβολισμός πίσω μου, και δεν γύρισα καν να κοιτάξω.

Keane: Γύρω στις 8 το πρωί, 38 ώρες μετά την πρώτη τους είδοσο, οι φαλαγγίτες έφυγαν από την Sabra και την Shatila. Οι πρώτοι ισραηλινοί στρατιώτες που μπήκαν αργότερα βρέθηκαν μπροστά σε σκηνές φρικιαστικές.

Emmanuel Rosen (δημοσιογράφος του ισραηλινού στρατού το 1982). Όταν μπήκαμε στα στρατόπεδα οι άνθρωποι ήταν νεκροί, ή πέθαιναν. Κανείς δεν φώναζε, κανείς δεν μιλούσε. Ήταν όλοι νεκροί ή ετοιμοθάνατοι. Ήταν ολοφάνερο ότι πολλοί δεν είχαν πυροβοληθεί κατευθείαν, αλλά ότι είχαν βασανιστεί. Όταν κατάλαβα ότι αυτή ήταν δουλειά των φαλαγγιτών, συνειδητοποίησα ότι αυτοί οι άνθρωποι είναι δολοφόνοι. Ήταν στ' αλήθεια οι χειρότεροι άνθρωποι που συνάντησα ποτέ. Στο μυαλό μου ήρθαν εικόνες από το Ολοκαύτωμα.

Keane: Σε σωρούς μπάζων υπήρχαν παιδιά που τους είχαν βγάλει το σκάλπ, υπήρχαν νεαροί που τους είχαν ευνουχίσει.

Nabil Ahmed: Ήλπιζα να βρω την οικογένειά μου ζωντανή. Ύστερα, καθώς μπήκα στον καταυλισμό και άρχισα να βλέπω τα πτώματα στους δρόμους, αποδέχτηκα το γεγονός ότι θα έπρεπε να είμαι ευχαριστημένος αν απλά εύρισκε τα σώματά τους. Γιατί ξέρεις τί έκαναν, έβαζαν τον κόσμο σε ένα σπίτι, τους σκότωναν, και ύστερα γκρέμιζαν το σπίτι με την μπουλτόζα επάνω τους, κι έτσι σκάβαμε μέσα στα μπάζα να βρούμε τους νεκρούς. Κι εκεί βρήκαμε τα μαλλιά ενός συγγενή μου, και έτσι καταλά-

βαμε το σημείο που ήταν θαμμένοι.

Keane (δείχνοντας μια εικόνα): Αυτό είναι το σπίτι όπου η Suad Surur επέζησε ανάμεσα στα πτώματα της οικογένειάς της.

Rosen: Οι περισσότεροι από τους στρατιώτες που ξέρω ένοιωσαν φρικτά γι αυτό, και ένοιωσαν πως έφτασε η στιγμή να ξεκόψουν απ' όλους τους δεσμούς με αυτούς τους φαλαγγίτες, απλά να φύγουν απ' αυτή τη χώρα, απ' αυτόν το Λίβανο, και να γυρίσουν πίσω, να ξαναγίνουν ο αμυντικός στρατός του Ισραήλ.

Keane: Ένας αμερικάνος διπλωμάτης που βρέθηκε μπροστά σ' αυτές τις σκηνές μετέφερε την είδηση του μακελιού στον ειδικό απεσταλμένο της χώρας του. Ο πρέσβης Draper έστειλε ένα οξύτατο μήνυμα στον Ariel Sharon λέγοντάς του ότι είχε την ευθύνη της περιοχής.

Morris Draper (ειδικός απεσταλμένος των ΗΠΑ στη Μέση Ανατολή το 1982): «Πρέπει να σταματήσετε αυτές τις πράξεις σφαγών, είναι τρομακτικές. Έχω έναν αντιπρόσωπο στον καταυλισμό που μετράει νεκρούς. Θα έπρεπε να ντρέπεστε. Η κατάσταση είναι απόλυτα απαράδεκτη. Σκοτώνουν παιδιά! Έχετε αυτήν την περιοχή απόλυτα κάτω από τον έλεγχό σας, και είστε υπεύθυνοι γι' αυτήν».

Keane: Και δεν έχετε καμμία αμφιβολία έκτοτε ότι ο Ariel Sharon ήταν υπεύθυνος;

Draper: Όχι, καμμία. Φυσικά είναι πολύ περισσότεροι οι Ισραηλινοί που πρέπει να μοιραστούν ολόκληρη την ευθύνη.

Keane: Η ισραηλινή κυβέρνηση αρχικά αρνήθηκε ότι είχε οποιοδήποτε στρατιωτικό φυλάκιο στην περιοχή, και αρνήθηκε κάθε ενοχή για όσα έγιναν στα στρατόπεδα. Αλλά τόσο μέσα στο Ισραήλ όσο και στον υπόλοιπο κόσμο υπήρχε δημόσια και πολιτική καταδίκη εναντίον της. Ο Ariel Sharon ήταν ο στόχος της μεγαλύτερης κριτικής μέσα στο ισραηλινό κοινοβούλιο. Υπερασπίστηκε σθεναρά τον εαυτό του εναντίον κάθε αναφοράς για τις ευθύνες του στη σφαγή.

Ariel Sharon (μιλώντας το 1982 στο κοινοβούλιο): Ούτε για μια στιγμή δεν φανταστήκαμε πως θα μπορούσαν να κάνουν αυτά που έκαναν. Είχαν λάβει αυστηρές και ξεκάθαρες προειδοποιήσεις. Αν έστω και για μια στιγμή φανταζόμασταν πως θα συνέβαινε κάτι τέτοιο δεν θα τους αφήναμε ποτέ να μπουν μέσα στα στρατόπεδα προσφύγων.

Keane: Όμως η πίεση μέσα στο Ισραήλ δεν μειώθηκε. Τετρακόσιες χιλιάδες κόσμος κατέβηκε σε διαδήλωση ζητώντας δημόσια έρευνα, κι αυτή ήταν η μεγαλύτερη διαδήλωση στην ιστορία αυτού του κράτους. Υπήρχαν προβλήματα και στο στρατό επίσης.

Στρατηγός Yoram Yair (διοικητής ταξιαρχίας πεζοναυτών το 1982): Όπως συμβαίνει πάντα, όλοι οι πολιτικοί ξεφορτώνονται τις ευθύνες τους όσο πιο γρήγορα μπορούν, κι έτσι έγινε και τότε, και ξαφνικά βρεθήκαμε εμείς, ο στρατός στη Δυτική Βηρυττό, κατηγορούμενοι για ό,τι έγινε.

Keane: Τελικά, και παρά τις επιθυμίες του Sharon, η κυβέρνηση έστησε μια δικαστική επιτροπή έρευνας. Ήταν κάτι μοναδικό για τη Μέση Ανατολή.

Dr. Ranaan Gissen (εκπρόσωπος του σημερινού ισραηλινού πρωθυπουργού): Δείξτε μου ένα άλλο έθνος που όταν δύο άνθρωποι... καταλαβαίνετε... Άραβες σκοτώνουν Άραβες, ή ας πούμε δύο διαφορετικοί άνθρωποι σκοτώνονται, δεν ήταν το θέμα ότι είχαν ανακατευτεί Εβραίοι, αλλά η χώρα μου, επειδή βρισκόμασταν εκεί, διεξήγαγε... κανείς δεν μας ανάγκασε, αλλά διεξάγαμε την δική μας έρευνα.

Keane: Ο Ariel Sharon αντιμετώπισε λεπτομερείς ερωτήσεις από την επιτροπή. Οι δικηγόροι του επέμεναν ότι δεν υπήρξε απρόσεκτος στο να σταματήσει την σφαγή, και ότι κανείς σοβαρός άνθρωπος δεν θα μπορούσε να προβλέψει τον κίνδυνο. Πόσο λίγο λοιπόν ήξερε ο Ariel Sharon τη λιβανέζικη «δολοφονική κουλτούρα»; Μετά από μια επίσκεψή του τον Φεβρουάριο του 1982 είχε πει ότι οι λιβανέζοι «είναι το είδος των ανθρώπων που φιλούν το χέρι των κυριών και σκοτώνουν». Ο Ariel Sharon ήξερε πολύ καλά την ιστορία του μίσους μεταξύ των φαλαγγιτών και των παλαιστινίων.

Nader: Έκαψαν όλα τα σπίτια, κατέστρεψαν τα πάντα, οτιδήποτε μπορούσαν να σκοτώσουν, οτιδήποτε μπορούσαν να κλέψουν, οτιδήποτε μπορούσαν να βιάσουν, τα έκαναν όλα.

Keane: Ποιός ήταν ο εχθρός; Ας γίνουμε συγκεκριμένοι σ' αυτό.

Fouad Abou Nader (επικεφαλής των επιχειρήσεων των φαλαγγιτών το 1982): Οι παλαιστίνιοι ήταν ο εχθρός εκείνη την περίοδο, αποκλειστικά οι παλαιστίνιοι και κάθε άλλος που βοηθούσε τους παλαιστίνιους να πολεμούν.

Keane: Πολλοί από τους ισραηλινούς στρατιώτες που βρίσκονταν στο Λίβανο ήξεραν ακριβώς πως ένοιωθαν οι φαλαγγίτες για τους παλαιστίνιους.

Emmanuel Rosen (δημοσιογράφος του ισραηλινού στρατού το 1982): Το «με μίσος» δεν είναι

Σαρόν: Μετα που δεν σκό τον Αραφάτ

...αλλά είμαι έτοιμος για διαπρα

Μετανιωμένος που έχασε την ευκαιρία να δώσω τ
σκοτώσει τον Γιάσερ Αραφάτ πριν από είκοσι λος της

αρκετό για να περιγράψει πως μεταχειρίζονταν τους μουσουλμάνους και τους παλαιστίνιους στο Λίβανο. Ο τρόπος με τον οποίο περιέγραφαν το τι πρόκειται να τους κάνουν όταν πάρουν τον έλεγχο του Λίβανου, η ορολογία που χρησιμοποιούσαν, ήταν κάτι που δεν το είχα ακούσει ποτέ πριν. Ορολογία που ήταν πολύ συνηθισμένη στο Λίβανο, αλλά όχι στο Ισραήλ, ακόμα και στις χειρότερες ημέρες των τρομοκρατικών επιθέσεων, και όλων όσων είχαμε υποστεί από τους παλαιστίνιους όλα αυτά τα χρόνια.

Keane: Στη Βηρυττό ένας ισραηλινός αξιωματικός έτυχε να βρεθεί μπροστά στο σοκαριστικό αίτημα κάποιου φαλαγγίτη

Στρατηγός Yoram Yair: Μου λέει «κάνε μου μια χάρη, πες μου ότι θα μου φέρεις οπωσδήποτε όσο πιο πολύ γίνεται». Του λέω, τί; Μου λέει «άκου, το ξέρω ότι αργά ή γρήγορα θα μπειτε στη Δυτική Βηρυττό. Υποσχέσου μου ότι θα μου φέρεις όσο περισσότερο αίμα παλαιστινίων γίνεται, θέλω να το πιώ».

Keane: Μόλις 6 βδομάδες πριν τη Sabra και την Shatila ο Ariel Sharon διέταξε τις δυνάμεις του να πάρουν όλα τα αναγκαία μέτρα για να σταματήσουν οι φαλαγγίτες να κακοποιούν μια άλλη ομάδα, τους δρούζους. Πώς λοιπόν, όταν μιλούσε στο Λίβανο για «δολοφόνους», επέτρεψε στους φαλαγγίτες να μπουν στα στρατόπεδα;

Dr Ranaan Gissen (εκπρόσωπος του σημερινού ισραηλινού πρωθυπουργού): Κοιτάξτε, ξέρετε ότι ζούμε στη Μέση Ανατολή, κι εδώ δεν έχουμε πάντα την ευκολία να διαλέγουμε τους συμμάχους μας ή τους εχθρούς μας. Τους παίρνουμε όπως είναι.

Keane: Ακόμα κι αν είναι χασάπηδες;

Gissen: Όχι, εννοώ ότι είχαμε την πεποίθηση, και σκέφτομαι πως ίσως ήταν μια λαθεμένη πεποίθηση, σκεφτόμασταν πάντως ότι αφού τους εκπαιδεύσαμε, θα υπακούουν σε εντολές. Αλλά αυτοί ήταν ένας απείθαρχος στρατός.

Keane: Όμως η επιτροπή Kaham, η έρευνα που έγινε από τους κορυφαίους δικαστές του Ισραήλ, κατέληξε στο ότι ο Ariel Sharon «αδιαφόρησε για τον κίνδυνο των πράξεων εκδίκησης και αιματοχυσίας από τους φαλαγγίτες σε βάρος του πληθυσμού των προσφυγικών στρατοπέδων. Απέτυχε να υπολογίσει τον κίνδυνο που αντιπροσώπευε η απόφασή του να αφήσει τους φαλαγγίτες να μπουν στους καταυλισμούς» Και απέτυχε επίσης να διατάξει «... συγκεκριμένα μέτρα που να προστατεύουν ή να μειώνουν από τον κίνδυνο σφαγών σε συνέπεια της εισόδου των φαλαγγιτών στα στρατόπεδα».

Dov Weisglass (δικηγόρος του Ariel Sharon ενώπιον της επιτροπής Kahan): Δε νομίζω ότι κανείς διαφωνεί ότι η επιτροπή έκανε μια καλή, τίμια και δυνατή δουλειά στη συγκέντρωση των στοιχείων των γεγονότων. Όσον αφορά όμως τα συμπεράσματα που βγήκαν απ' αυτά τα γεγονότα δεν τα αποδέχεται (ο Sharon) όλα. Αρνείται το συμπέρασμα πως ο ίδιος και άλλοι έπρεπε να έχουν προβλέψει αυτήν την πιθανότητα.

Keane: Ο Ariel Sharon απολύθηκε από υπουργός άμυνας, παρέμεινε όμως στο υπουργικό συμβούλιο. Ποτέ δεν παραδέχτηκε πως είχε έμμεση ευθύνη. Αλλά η Sabra και η Shatila ήταν ένα έγκλημα πολέμου. Αυτό που δεν αναρωτήθηκε ποτέ η επιτροπή Kahan ήταν το κατά πόσο θα έπρεπε να υπάρξουν καταδίκες. Πάρτε για παράδειγμα πρώτα πρώτα την ίδια την φάλαγγα. Κανένας δεν συνελήφθη ή δικάστηκε ποτέ σε σχέση με όσα έγιναν στα στρατόπεδα. Μερικοί απ' αυτούς είναι τώρα επιτυχημένοι επιχειρηματίες, και ζουν στη Βηρυττό. Ο Fouad Abou Nader μας είπε πως ήταν ανήσυχος για ισραηλινές αναφορές που ενέπλεκαν τον ίδιο και κάποιους ακόμα διοικητές στο σχέδιο να σταλούν άντρες του στους καταυλισμούς. Αρνείται οποιαδήποτε συμμετοχή στη σφαγή.

Keane: Ποιοί έκαναν όλους αυτούς τους φόνους;

Fouad Abou Nader (επιχειρησιακός επικεφαλής της φάλαγγας το 1982): Δεν θέλω να δηλώσω τίποτα σχετικά μ' αυτό. Σας είπα ότι υπάρχουν πολλά ερωτηματικά σ' αυτή την ιστορία, και δεν είμαι σίγουρος ότι μπορώ να... έχω τις σωστές απαντήσεις, εγώ ο ίδιος.

Keane: Ανησυχείτε για την περίπτωση να γίνει κάποια δίκη σχετικά, για εγκλήματα πολέμου, ότι κάποιος μπορεί να κατηγορήσει τις δυνάμεις σας στο Λίβανο, εσάς ίσως, με βάση αυτά που έχουν ειπωθεί στο Ισραήλ περί εγκλημάτων πολέμου;

Nader: Έχω τη συνείδησή μου ήσυχη. Δε νομίζω ότι είμαι υπεύθυνος για όλα αυτά. Δεν φοβάμαι μια τέτοια έρευνα.

Keane: Θυμώνετε όταν ακούτε ότι εσείς ειδικά πρέπει να δικαστείτε για εγκλήματα πολέμου;

Nader: Α ναι, ναι, θυμώνω πάρα πολύ.

Keane: Ανησυχείτε λίγο μήπως, μαζί;

πλώνω

ωσα

ο '82...

ΕΥΣΕΙΣ

του Ισραήλ προς όφελος
Το Ισραήλ υποστηρίζει ότι ο

Nader: Όχι, καθόλου. Καθόλου.

Keane: Πάντως ο άνθρωπος που έχει κατηγορηθεί πως ήταν επικεφαλής της σφαγής ζει ακόμα στην Ανατολική Βηρυττό. Λέγεται Elie Hobeika. Ο Hobeika τελικά άλλαξε πλευρά, εγκατέλειψε τους ισραηλινούς, πήγε με τους σύριους, και έγινε επικεφαλής της εθνοφρουράς. Η φήμη του ως ανελέητου δολοφόνου τον ακολουθεί ακόμα, και τον κάνει φόβητρο στη Βηρυττό. Του ζητήσαμε συνέντευξη στο παρελθόν για διάφορα θέματα και αρνήθηκε. Τώρα όμως έχει δεχθεί να γίνει μια συνάντηση μαζί μας, και ελπίζω να μπορέσουμε να καταγράψουμε την συζήτησή μας μαζί του. Πώς αντιδρά ο Elie Hobeika στις εναντίον του κατηγορίες;

*Η φωνή του **Elie Hobeika** (διοικητή της χριστιανικής φάλαγγας το 1982):* Δεν είμαι εγκληματίας πολέμου. Δεν θεωρώ τον εαυτό μου εγκληματία πολέμου.

Keane: Σας περιγράφουν σαν ανελέητο, ψυχρό δολοφόνο.

Hobeika: Ναι.

Keane: Θεωρείτε πως αυτοί οι χαρακτηρισμοί δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα;

Hobeika: Έκανα πόλεμο. Ήμουν στρατιώτης. Πολέμησα σε πολλά μέτωπα. Επιβίωσα.

Keane: Λέτε πως τώρα είστε ένας άνθρωπος της ειρήνης. Θα μπορούσα να σας βάλω σε ένα άλλο σενάριο, σύμφωνα με το οποίο είστε ένας μαζικός δολοφόνος που προσπαθεί να αποφύγει το να βρεθεί ενώπιον της δικαιοσύνης;

Hobeika: Ποιάς δικαιοσύνης;

Keane: Της διεθνούς δικαιοσύνης.

Hobeika: Δεν την φοβάμαι τη διεθνή δικαιοσύνη.

Keane: Τί έγινε λοιπόν με εκείνους που η επιτροπή Kahan θεώρησε σαν έμμεσα υπεύθυνους, με εκείνους που κατηγορήθηκαν ότι αδιαφόρησαν για τους κινδύνους που απειλούσαν τους αμάχους και ότι δεν διασφάλισαν την αποτελεσματική τους προστασία σε περιοχές στις οποίες είχαν αυτοί τον έλεγχο;

Καταλαβαίνω πως σαν ένας εν ενεργεία δικαστής στη Νότια Αφρική δεν θα θέλατε να βάλετε σε ανθρώπους από άλλες χώρες την ταμπέλα του εγκληματία πολέμου, αλλά σύμφωνα με τον εκ μέρους σας καταλογισμό της ευθύνης των στρατιωτικών διοικήσεων, δεν είναι εύλογο ότι εφόσον οι ευθύνες πηγαίνουν ως την κορυφή της όποιας διοίκησης, ως το κορυφαίο πρόσωπο που δίνει τις διαταγές, δεν είναι λογικό λοιπόν ότι ο Ariel Sharon είναι εγκληματίας πολέμου;

Δικαστής Richard Goldstone: Εξαρτάται πολύ από τα γεγονότα. Όμως αν το πρόσωπο που έχει την ανώτατη διοίκηση γνωρίζει, ή όφειλε να γνωρίζει τα γεγονότα, γεγονότα σχετικά με το ότι αθώοι άμαχοι πρόκειται να κακοποιηθούν ή να δολοφονηθούν, τότε αυτό το πρόσωπο είναι υπεύθυνο. Κατά την άποψη μου μάλιστα έχει μεγαλύτερες ευθύνες από όλους τους άλλους που φέρνουν σε πέρας τις εντολές.

Keane: Ένας νομικός που συμμετέχει σε μια ανεξάρτητη επιτροπή η οποία ερευνά τα γεγονότα της Sabra και της Shatila υποστηρίζει ότι ο τότε υπουργός άμυνας του Ισραήλ έχει ξεκάθαρες νομικές ευθύνες.

Richard Falk (καθηγητής του διεθνούς δικαίου στο πανεπιστήμιο του Princeton): Η ιδιαίτερη διοικητική ευθύνη του Sharon ξεκινάει από το γεγονός ότι ήταν υπουργός άμυνας σε επαφή με τους διοικητές των επιχειρήσεων, από το γεγονός ότι ήταν παρών τότε στη Βηρυττό, από το γεγονός ότι συναντήθηκε με την ηγεσία των φαλαγγιτών, και από το γεγονός ότι έδωσε τις κατευθύνσεις και τις οδηγίες που επέτρεψαν την είσοδο των φαλαγγιτών στα προσφυγικά στρατόπεδα.

Keane: Ο καθηγητής Falk υποστηρίζει ότι η αποτυχία του Ariel Sharon να αναλάβει την ευθύνη της προστασίας των αμάχων από τα βασανιστήρια και τον θάνατο θα έπρεπε να έχει νομικές συνέπειες.

Falk: Δεν έχω καμμία αμφιβολία ότι θα έπρεπε να λογοδοτήσει για το είδος της γνώσης (σχετικά με τις σφαγές) που είχε, ή όφειλε να έχει.

Keane: Ας το ρωτήσω λοιπόν καθαρά: δεν έχετε καμμία αμφιβολία ότι ο Ariel Sharon είναι εγκληματίας πολέμου;

Falk: Καμμία απολύτως.

Dov Weisglass (συνήγορος του Ariel Sharon ενώπιον της επιτροπής Kahan): Ποτέ δεν έχω ακούσει άλλη περίπτωση στην οποία αυτό το είδος... ας το πω επαγγελματικού λάθους, ένα επαγγελματικό στρατιωτικό λάθος ή ένα επαγγελματικό πολιτικό λάθος, να κρίνεται σαν κάτι που έχει σχέση με

διεθνές έγκλημα ή έγκλημα πολέμου! Κατά κάποιον τρόπο, όσοι υποστηρίζουν κάτι τέτοιο, νομίζω, κάνουν μεγάλη ζημιά σε μια πολύ σημαντική αξία της διεθνούς κοινότητας, που είναι ο εντοπισμός και η τιμωρία των εγκλημάτων πολέμου. Αλλά όταν παίρνει κανείς τις λέξεις «έγκλημα πολέμου», ή «τιμωρία για εγκλήματα πολέμου» ή «διεθνής δίκη» και προσπαθεί να τις εφαρμόσει σ' αυτήν την περίπτωση, καταλαβαίνετε, παραβιάζει αυτές τις σημαντικές αξίες, κι αυτό είναι εντελώς αβάσιμο.

Keane: Η κληρονομία των σφαγών στη Sabra και στη Shatila δεν έβλαψε την καριέρα κανενός από τους κεντρικούς πρωταγωνιστές τους. Ο Elie Hobeika έγινε υπουργός για τα θέματα των προσφύγων στον μεταπολεμικό Λίβανο, ο στρατηγός Amos Yaron, ο ισραηλινός διοικητής που βρισκόταν έξω από τα στρατόπεδα, είναι σήμερα γενικός διευθυντής του ισραηλινού υπουργείου άμυνας, και νωρίτερα φέτος ο Ariel Sharon έγινε πρωθυπουργός του Ισραήλ. Η σφαγή έμοιαζε ξεχασμένη όταν ο κ. Sharon επισκέφτηκε τον Λευκό Οίκο.

(Εικόνα από επίσκεψη του Sharon στις ΗΠΑ)

George Bush: Καλώς ήρθατε κύριε πρωθυπουργέ. Χαίρομαι που σας βλέπω.

Sharon: Σας ευχαριστώ.

Dr. Ranaan Gissen (εκπρόσωπος του ισραηλινού πρωθυπουργού): Εκείνοι που ήταν εκεί, πλήρωσαν το κόστος, μόνο και μόνο επειδή ήταν εκεί.

Keane: Αλήθεια;

Gissen: Έτσι νομίζω.

Keane: Ο Ariel Sharon είναι πρωθυπουργός, ο Amos Yaron είναι γενικός διευθυντής του υπουργείου άμυνας. Τί κόστος είναι αυτό;

Gissen: Εννοώ ότι πληρώσαμε για κάτι στο οποίο δεν είμαστε άμεσα υπεύθυνοι, για κάτι που δεν το έκαναν αυτοί.

Keane: Το ζήτημα της δικαιοσύνης υπάρχει στα μυαλά μερικών ανθρώπων που επέζησαν εκείνων των σφαγών. Η Suad Surur σακατεύτηκε για όλη της τη ζωή, και έχασε 6 μέλη της οικογένειάς της, μεταξύ των οποίων και ο πατέρας της.

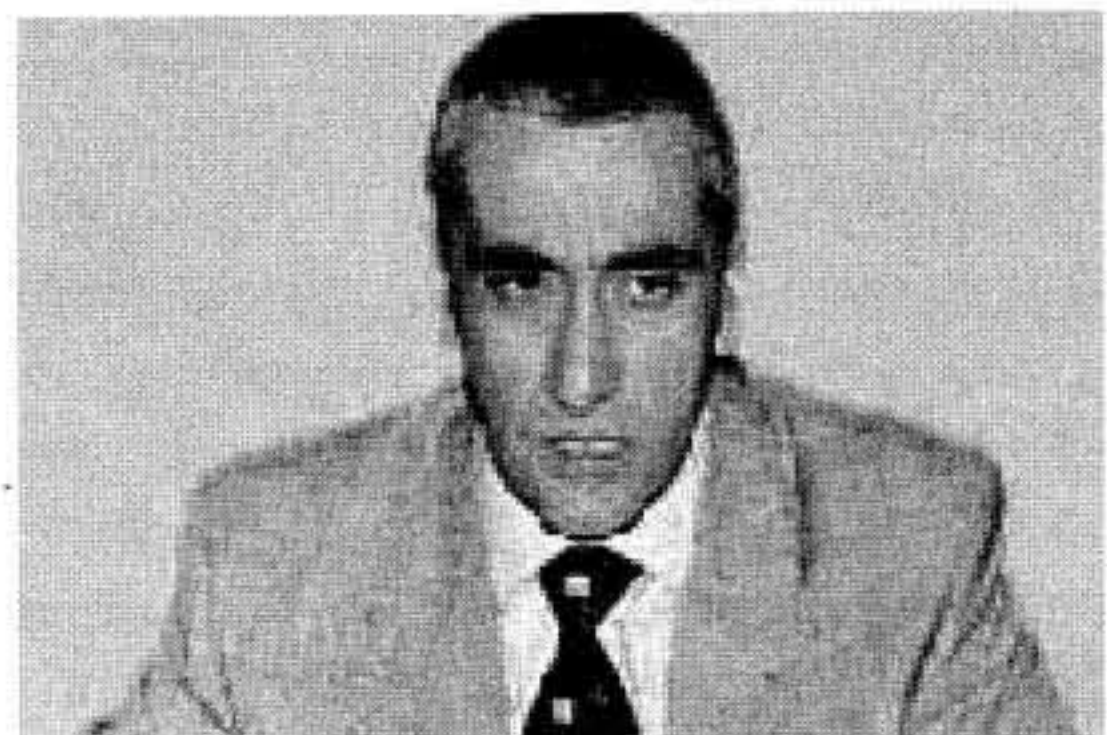
Suad: Είναι νεκρός. Πώς μπορώ να ζητάω δικαιοσύνη γι' αυτόν αφού είναι νεκρός; Μπορώ να ζητήσω δικαιοσύνη για όλους αυτούς που δολοφονήθηκαν μέσα στα σπίτια τους μόνο έτσι: εκείνοι που έκαναν αυτό το έγκλημα πρέπει να πεθάνουν επίσης.

Keane: Αν μια χώρα κάνει τις έρευνές της, φτιάξει μια επιτροπή και κάνει έρευνες, ας πούμε για παράδειγμα την επιτροπή Kahana, η οποία είχε πράγματι βάση σαν μια ηθική έρευνα, μπορούμε να πούμε ότι κάτι τέτοιο είναι αρκετό; Μπορούμε να πούμε ότι έτσι ικανοποιείται η απαίτηση για δικαιοσύνη;

Richard Goldstone: Είναι ξεκάθαρο ότι δικαιοσύνη σημαίνει ότι τα εγκλήματα πρέπει να ερευνηθούν, κι αν κάποιος, άσχετο με το ποιός είναι, αποδειχθούν ένοχοι ως προς τους νόμους, τότε πρέπει να προσαχθούν σε δίκες. Στην περίπτωση της σφαγής στη Sabra και στη Shatila η επιτροπή Kahana βρήκε ξεκάθαρα πως έγιναν πολύ σοβαρά εγκλήματα, και δεν έχω αμφιβολία ότι κανείς σοβαρός άνθρωπος δεν θα μπορούσε να παρακάμψει το γεγονός ότι ούτε ένας δεν δικάστηκε γι' αυτά τα εγκλήματα.

Keane: Ο Ariel Sharon είπε πρόσφατα ότι εκφράζει τη λύπη του για τη Sabra και την Shatila, αλλά όταν ρωτήθηκε αν θα ζητήσει συγγνώμη απάντησε «να ζητήσω συγγνώμη για τί;»

Κάτω αριστερά ο στρατηγός Eitan, παρών κι αυτός τότε «έξω» από τα παλαιστινιακά στρατόπεδα... Κάτω δεξιά ο Hobeika (όταν ζούσε) σαν βουλευτής

ΓΙΑΤΙ Ο ΣΑΡΟΝ ΕΙΝΑΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΑΣ ΠΟΛΕΜΟΥ

Αναφορά ενός αυτόπτη μάρτυρα των σφαγών στη Σάμπρα και στην Τσατίλα το 1982

Είμαι γιατρός, κατάγομαι από την Ολλανδία, και ζώ την βόρεια Ουαλία. Το καλοκαίρι του 1982 δούλευα σα νοσοκόμος στη Δυτική Βηρυττό, που εκείνο τον καιρό είχε περικυκλωθεί από τον ισραηλινό στρατό.

Ο αμερικάνος μεσολαβητής Philip Habib είχε πετύχει μια συμφωνία, στη βάση της οποίας ο ισραηλινός στρατός δεν θα έπρεπε να προχωρήσει στην κατάληψη της Βηρυττού μετά την αποχώρηση των παλαιστίνιων φενταγίν απ' αυτήν. Ένα δεύτερο θεμελιώδες κεφάλαιο της συμφωνίας ήταν ότι οι ΗΠΑ θα εγγυόνταν την ασφάλεια των παλαιστινίων αμάχων που θα παρέμεναν στην πόλη.

Η εγκατάλειψη της Βηρυττού από τους παλαιστίνιους μαχητές, υπό την επίβλεψη μιας διεθνούς ειρηνευτικής δύναμης, έγινε ομαλά και τελείωσε την 1η Σεπτεμβρη. Η διεθνής ειρηνευτική δύναμη έφυγε μεταξύ 10 και 13 Σεπτεμβρη, πολύ νωρίτερα από τις 26/9ου που ήταν η συμφωνημένη ημερομηνία. Στις 3/9ου έγινε η πρώτη παραβίαση της συμφωνίας Habib από τον ισραηλινό στρατό, που κατέλαβε το Bir Hassan, στα νότια προάστεια της Βηρυττού. Πριν απ' αυτήν την ενέργεια ο Σαρόν, υπουργός άμυνας του Ισραήλ τότε, δήλωσε ότι θέλει να φύγει η ειρηνευτική δύναμη από την Βηρυττό.

Μετά την δολοφονία του Bashir Gemayel, του ωμού αρχηγού των χριστιανών φαλαγγιτών, ο Αριέλ Σαρόν διέταξε την κατάληψη της Δυτικής Βηρυττού, με πρόσχημα την διατήρηση του «νόμου και της τάξης». Τέτοιο πρόβλημα βέβαια δεν υπήρχε – μέχρι εκείνη τη στιγμή η Δυτική Βηρυττός ήταν απόλυτα ήσυχη. Το πιο σημαντικό είναι πάντως ότι από τη στιγμή που ο ισραηλινός στρατός πάτησε το πόδι του εκεί ήταν, σύμφωνα με τις διεθνείς συνθήκες, δύναμη κατοχής· υπεύθυνος άρα για την ασφάλεια του άμαχου πληθυσμού μέσα σ' αυτήν την περιοχή.

Οι ισραηλινοί δημοσιογράφοι Zeen Schiff και Ehud Ya'ari έχουν περιγράψει το πως ο Σαρόν επέμενε να στείλει φαλαγγίτες μέσα στα παλαιστινιακά στρατόπεδα προσφύγων της Σάμπρα και της Τσατίλα. Για να το κανονίζει αυτό ο Σαρόν είχε συναντήσεις στις 15/9ου με τους Elie Hobeika, Fadie Frem και Zahi Bustani (επικεφαλής των ένοπλων φαλαγγιτών) όπως επίσης με τους Amin και Pierre Gemayel, που ήταν οι πολιτικοί αρχηγοί του κόμματος των φαλαγγιτών. Οι αρχηγοί του ισραηλινού κράτους, του Σαρόν συμπεριλαμβανομένου, ήταν πολύ καλά ενημερωμένοι για τις διαθέσεις των φαλαγγιτών μετά τη δολοφονία του αρχηγού τους. Οποιοσδήποτε είχε και την ελάχιστη γνώση των αισθημάτων των φαλαγγιτών απέναντι στους παλαιστίνιους ήξερε πολύ καλά τι θα συνέβαινε αν οι πρώτοι έμπαιναν στα προσφυγικά στρατόπεδα των δευτέρων.

«Tell al-Zaater» είναι ένα πολύ γνωστό όνομα στο Λίβανο, όπως επίσης και στο Ισραήλ. Είναι ένα στρατόπεδο στην Ανατολική Βηρυττό, όπου πρωτοσυνάντησα παλαιστίνιους πρόσφυγες το 1975. Το στρατόπεδο αυτό πολιορκήθηκε για 53 ημέρες από τους φαλαγγίτες και τους «τίγρεις» των μαρωνιτών παραστρατιωτικών το καλοκαίρι του 1976. Μετά την παράδοση των παλαιστινίων ο διεθνής ερυθρός σταυρός, που εγγυήθηκε ένα «ασφαλές πέρασμα» για τον άμαχο πληθυσμό του στρατοπέδου, δεν κατάφερε να εμποδίσει την δολοφονία περισσότερων από 1000 αμάχων.

Οι ισραηλινοί στρατιωτικοί διοικητές Eitan, Drori και Yaron έκαναν σχόλια για το πόσο αποφασισμένοι ήταν οι φαλαγγίτες για εκδίκηση, μιλώντας για «θάλασσα αίματος» και «kasach» (μια αραβική λέξη που σημαίνει «κομμάτιασμα»). Την ίδια στιγμή που έκαναν τέτοιες παρατηρήσεις ο προϊστάμενός τους Αριέλ Σαρόν άναβε το πράσινο φως στους φαλαγγίτες να μπουν στη Σάμπρα και στην Τσατίλα. Αυτό ξεκίνησε μόλις σκοτεινίασε, στις 16/9ου.

Ενώ το μακελιό είχε ξεκινήσει εγώ βρισκόμουν στο νοσοκομείο Gaza, στο στρατόπεδο της Σάμπρα. Η κατάσταση ήταν χασομική. Έφερναν πολλούς τραυματίες στο νοσοκομείο, ενώ το νεκροτομείο γέμιζε σε ελάχιστο χρόνο. Τα περισσότερα από τα θύματα είχαν πυροβοληθεί, αλλά υπήρχαν και μερικοί τραυματισμένοι από οβίδες διασποράς. Το πρωί της 17/9ου έγινε καθαρό ότι οι «kataeb» (οι φαλαγγίτες) και οι παραστρατιωτικοί του Saab Haddad (που χρηματοδοούνταν και εξοπλίζονταν από το Ισραήλ) πετσόκοβαν αμάχους. Μου έφεραν ένα 10χρονο

αγόρι. Είχε πυροβοληθεί, αλλά ήταν ζωντανό. Πέρασε όλη τη νύχτα τραυματισμένο, κάτω από τα κορμιά των νεκρών γονιών και αδελφών του. Όπως κατάλαβε τη νύχτα οι φόνοι γίνονταν κάτω από το φως ισραηλινών φωτοβολίδων.

Δούλευα με μια ομάδα Σκανδιναυών, Βρετανών, Αμερικάνων, Ολλανδών και Γερμανών γιατρών και νοσοκόμων. Είχαμε επιμείνει το υπόλοιπο προσωπικό του νοσοκομείου να διαφύγει προς τα βόρεια της Δυτικής Βηρυτού. Το Σάββατο το πρωί, 18/9ου, μας συνέλαβαν φαλαγγίτες και παραστρατιωτικοί του Haddad. Μας ανάγκασαν να εγκαταλείψουμε τους τραυματίες, και μας οδήγησαν με τη βία έξω από τα στρατόπεδα Σάμπρα και Τσατίλα, μέσω του κεντρικού δρόμου. Περάσαμε δίπλα από εκατοντάδες γυναίκες, παιδιά και άντρες που ήταν σωριασμένοι στο χώμα. Είδαμε κορμιά στους δρόμους και στα σοκάκια. Οι παραστρατιωτικοί ούρλιαζαν εναντίον μας και μας αποκαλούσαν «Baader Meinhof». Έναν παλαιστίνιο νοσοκόμο που θεώρησε ότι θα είναι ασφαλής μαζί μας τον εντόπισαν, και τον τράβηξαν πίσω από ένα τοίχο. Ενα λεπτό μετά ακούσαμε τους πυροβολισμούς.

Λίγο πριν φτάσουμε στην έξοδο του στρατοπέδου είδα κάτι που δεν θα ξεχάσω ποτέ: μια μεγάλη μάζα κόκκινου χώματος με χέρια και πόδια να εξέχουν. Δίπλα ήταν μια στρατιωτική μπουλτόζα με εβραϊκά διακριτικά. Μόλις μας έβγαλαν από το στρατόπεδο μας διέταξαν να βγάλουμε τις ιατρικές μπλούζες και μας έστησαν στη σειρά στον τοίχο. Εκείνη την στιγμή ήρθε ένας ισραηλινός αξιωματικός μ' ένα στρατιωτικό όχημα. Μας έσωσε την ζωή διατάζοντας τους παραστρατιωτικούς να μας παραδώσουν σ' αυτόν. Γύρω, προς τα νότια και δυτικά όρια του στρατοπέδου βλέπαμε ισραηλινά τάνκς και ημιφορητά.

Μετά την ανάκριση που περάσαμε στο αρχηγείο τους, οι φαλαγγίτες μας παρέδωσαν σε ένα προκεχωρημένο σημείο ελέγχου των ισραηλινών, που βρισκόταν μόλις 75 μέτρα μακριά. Ήταν ένα τετραόροφο ή πενταόροφο κτίριο, στο όριο του στρατοπέδου της Τσατίλα. (Μερικές εβδομάδες αργότερα ανέβηκα στην ταράτσα του. Μπορούσε από κει να παρακολουθεί κανείς με όλη του την άνεση την καταστροφή της Τσατίλα). Οι ισραηλινοί στρατιώτες ένοιωθαν άβολα μπροστά σε περισσότερους από 20 ευρωπαίους και αμερικάνους. Μας ρώτησαν τί θέλουμε. Τους είπαμε πως θέλουμε να γυρίσουμε στο νοσοκομείο. Αδύνατο μας είπαν, είναι πολύ επικίνδυνο. Τελικά επέτρεψαν σε δύο από εμάς να γυρίσουν πίσω, εφοδιάζοντάς τους με μια άδεια, γραμμένη στα εβραϊκά και στα αραβικά.

Σίγουρα υπήρξε συνεργασία ανάμεσα σε ισραηλινούς και παραστρατιωτικούς. Οι ισραηλινοί είχαν σε μεγάλο βαθμό έλεγχο της κατάστασης. Ήταν αδύνατο βέβαια να βλέπουν τί ακριβώς γινόταν μέσα στα στενά σοκάκια της Σάμπρα και της Τσατίλα· αλλά σχεδόν αμέσως μετά το ξεκίνημα της σφαγής άρχισαν να καταφθάνουν αναφορές από μεμονωμένους ισραηλινούς φαντάρους για τις δολοφονίες. Ούτε μια φορά δεν προσπάθησε η στρατιωτική τους διοίκηση να σταματήσει το μακελειό. Ομάδες αμάχων, που προσπαθούσαν να ξεφύγουν από το στρατόπεδο κρατώντας άσπρες σημαίες, γύρισαν πίσω δια της βίας.

Ακόμα και το Σάββατο το πρωί, στις 18/9ου, όταν μας έβγαλαν με τη βία από το στρατόπεδο, είδαμε καινούργιες ομάδες φαλαγγιτών να μπαίνουν, κάτω από την εποπτεία των ισραηλινών. Περίπου 20 λεπτά αφού είχαμε προσπεράσει την μεγάλη ομάδα γυναικών, παιδιών και γερόντων στον κεντρικό δρόμο της Σάμπρα, ακούσαμε οργιώδεις ριπές πολυβόλου. Η Swee, μια ορθοπεδικός, μου είπε ότι μια παλαιστίνια προσπάθησε να της δώσει το μωρό της – καταλάβαινε τί θα γινόταν. Το μωρό το πήραν πίσω οι φαλαγγίτες, μέσα από τα χέρια της Swee.

Την Κυριακή 19/9ου γύρισα πίσω στη Σάμπρα και στην Τσατίλα, μαζί με δύο δανούς και έναν ολλανδό δημοσιογράφο. Ο λιβανέζικος στρατός είχε κυκλώσει τα στρατόπεδα και προσπαθούσε να κρατήσει τους δημοσιογράφους μακριά. Βρήκαμε ένα πέρασμα. Πάθαμε ισχυρό σοκ από την καταστροφή και την ωμότητα των δολοφονιών. Οι ισραηλινοί είχαν πει στους παραστρατιωτικούς να φύγουν κάποια στιγμή μέσα στο Σάββατο. Φαίνεται ότι οι φαλαγγίτες έκαναν όσα περισσότερα μπορούσαν το Σάββατο. Ποτέ δεν θα μάθουμε πόσοι ακριβώς άνθρωποι δολοφονήθηκαν μέσα σε τρεις μέρες, στις 16, 17 και 18 Σεπτεμβρίου του 1982. 1500; 2000; Ακόμα περισσότεροι;

Όταν άρχισαν οι φθινοπωρινές βροχές, στα τέλη του Νοέμβρη, το αποχετευτικό σύστημα των δύο καταυλισμών πλημμύρισε. Σ' ένα βαθμό οι υπόνομοι βούλωσαν από τα κορμιά των σκοτωμένων που πετάχτηκαν εκεί. Όσα πτώματα είχαν βρεθεί από τις υπηρεσίες πολιτικής άμυνας

του Λιβάνου μετά την σφαγή (και δεν τα είχαν εξαφανίσει οι φαλαγγίτες θάβοντάς τα με την μπουλτόζα) τάφηκαν σ' έναν μαζικό τάφο στην Τσατίλα. Άλλος ένας εκεί κοντά καθώς και διάφοροι άλλοι διάσπαρτοι δεν ανοίχτηκαν ποτέ. Απαγορεύτηκε κάτι τέτοιο από τη λιβανέζικη κυβέρνηση, και το νέο της πρόεδρο, τον Amin Gemayel, αδελφό του Bashir. Ο τότε ισραηλινός πρωθυπουργός Begin σχολίασε: «Άραβες σκοτώνουν Άραβες, και κατηγορούνται οι Εβραίοι». Εννοείται πως ο Hobeika, ο Frem και οι συμμορίες τους ήταν οι φυσικοί αυτουργοί της σφαγής. Αλλά αυτή θα ήταν αδύνατο να γίνει αν ο Σαρόν, με πλήρη συνείδηση και όρεξη, δεν τους είχε αφήσει να την κάνουν.

Ο Σαρόν ήθελε να καταστρέψει τα τελευταία υπολείματα των υποδομών της PLO στο Λίβανο, με οποιοδήποτε κόστος. Ήμουν στη Σάμπρα και στην Τσατίλα. Δεν υπήρχαν εκεί «2000 με 3000 τρομοκράτες» όπως δήλωσε ο Σαρόν. Οι μόνοι «τρομοκράτες» που είχαν απομείνει ήταν ένας αριθμός 10χρονων και 12χρονων πιτσιρικάδων που προσπάθησαν να προστατέψουν τις οικογένειές τους με αεροβόλα. Αν υπήρχαν έστω και 100 παλαιστίνιοι φενταγίν μέσα στα στρατόπεδα η σφαγή δεν θα είχε γίνει.

Όταν κανείς βάλει ένα δηλητηριώδες φίδι στην κούνια ενός μωρού και το μωρό πεθάνει, η ευθύνη είναι εκείνου που έβαλε το φίδι. Οι ισραηλινοί στρατιωτικοί διοικητές Eitan, Drogri και Yigoni είναι άμεσα υπεύθυνοι, αλλά πάνω απ' όλα υπεύθυνος για τις σφαγές είναι ο Σαρόν. Ήταν το μεγάλο αφεντικό. Μπορούσε να αποτρέψει τη σφαγή· αλλά αυτό που ήθελε ήταν να διώξει τους παλαιστίνιους από το Λίβανο προς την Ιορδανία, που κατά την γνώμη του ήταν το «παλαιστινιακό κράτος». Ο Begin αποκαλούσε το 1982 τους παλαιστίνιους «δίποδα ζώα». Ο Eitan μιλούσε για «ναρκωμένες κατσαρίδες μέσα σ' ένα μπουκάλι». Αυτή η θεωρία για τους παλαιστίνιους ήταν και είναι η αιτία που η ζωή τους δεν σημαίνει τίποτα για τον ισραηλινό στρατό.

Η δολοφονία της Intissar Ismail ουρλιάζει για δικαιοσύνη. Η Intissar ήταν μια όμορφη 19χρονη παλαιστίνια νοσοκόμα με την οποία δουλεύαμε μαζί στο νοσοκομείο Akka, στην Τσατίλα, τη νύχτα της 14ης προς την 15η Σεπτεμβρη. Ήταν ήσυχα στο τμήμα μας, και καθόμασταν ακούγοντας ραδιόφωνο. Τότε ανακοινώθηκε η δολοφονία του Bashir Gemayel. Είδα τον τρόπο στο πρόσωπο της Intissar. Προσπάθησα να την ηρεμήσω. Το επόμενο πρωί έφυγα από το νοσοκομείο και κατευθύνθηκα προς τον κεντρικό δρόμο της Τσατίλα. Ξαφνικά πολεμικά αεροπλάνα του ισραηλινού στρατού άρχισαν να σκίζουν τον αέρα, πετώντας πολύ χαμηλά πάνω από τους καταυλισμούς. Προχωρώντας προς την πόλη είδα νεαρούς ένοπλους λιβανέζους, σε όλες τις γωνίες των δρόμων, να κοιτάνε προς το νότο. Τί περίμεναν;

Έξι μέρες μετά την επιστροφή μου στα στρατόπεδα πήγα στο πυρπολημένο από τους φαλαγγίτες νοσοκομείο Akka. Ενας οδηγός ασθενοφόρου μου είπε ότι η Intissar βρισκόταν σ' ένα δωμάτιο με άλλες νοσοκόμες, στο υπόγειο του κτιρίου, όταν μπήκαν οι φαλαγγίτες. Έμαθε ότι την βίασαν ομαδικά και την σκότωσαν. Το σώμα της είχε σακατευτεί τόσο που ήταν αδύνατη η αναγνώρισή της. Μόνο απ' τα δακτυλίδια στα χέρια της μπόρεσαν οι γονείς της να καταλάβουν πως ήταν αυτή.

Η Intissar ζητάει δικαιοσύνη. Δυο χιλιάδες αθώοι δολοφονημένοι ζητούν δικαιοσύνη. Θα ήταν κάτι αν ο Σαρόν, σ' ένα ταξίδι του στην Ευρώπη, συλλαμβανόταν και μεταφερόταν στις φυλακές του Scheveningen. Θα είμαι κυνικός αν πω ότι η Ευρώπη φταίει που δεν δικάζει τους εγκληματίες πολέμου; Θα είμαι απαισιόδοξος αν πω ότι η Σάμπρα και η Τσατίλα δεν ήταν το πρώτο και δεν θα είναι το τελευταίο έγκλημα του Αριέλ Σαρόν;

Ben Alofs, 6/6/2001

...Καταδικάζω τις επιθέσεις που πραγματοποίησαν τρομοκρατικές οργανώσεις εις βάρος ισραηλινών πολιτών. Οι οργανώσεις αυτές δεν αντιπροσωπεύουν ούτε εκφράζουν τον παλαιστιναικό λαό και το νόμιμο δικαίωμά του στην ελευθερία και είμαι αποφασισμένος να βάλω ένα τέλος στις δραστηριότητές τους...

... Κατανοούμε τις ανησυχίες του Ισραήλ σχετικά με τις δημογραφικές αλλαγές που θα επιφέρει η επιστροφή των Παλαιστινίων προσφύγων στους τόπους καταγωγής τους και θεωρούμε ότι το δίκαιο αυτό αίτημα, που κατοχυρώνεται και από την απόφαση 194 του ΟΗΕ, πρέπει να ικανοποιηθεί με τρόπο ώστε να μη θίγονται τα συμφέροντα των Ισραηλινών. Ωστόσο, και το Ισραήλ πρέπει να επιδείξει ρεαλισμό...

Αυτά είναι αποσπάσματα από άρθρο του Γιάσερ Αραφάτ στην International Herald Tribune, τον φλεβάρη του 2002. Διπλωματικοί ελιγμοί ή συνθηκολόγηση; Αγωνία για την πολιτική επιβίωσή του ή έσχατες ανάσες; Ό,τι και νάναι, η «τύχη» του Αραφάτ δεν είναι η ίδια με εκείνη χιλιάδων παλαιστίνιων. Γιατί η ζωή αυτών των τελευταίων είναι ήδη πολύ χειρότερη.

Τις μέρες που γράφονται αυτές οι γραμμές δύο «εξελίξεις» συμβαίνουν γύρω από την παλαιστίνη. Οι ένοπλες οργανώσεις της εξέγερσης, αξιοποιώντας την «κούραση» ενός τμήματος του ισραηλινού στρατού (1000 πρώην και νυν «αρνητές πολέμου» συγκεντρώθηκαν πρόσφατα στην Ιερουσαλήμ ζητώντας να επιστρέψει ο στρατός εντός των συνόρων του ισραήλ...) έχουν αλλάξει τακτική, δεν οργανώνουν επιθέσεις αυτοκτονίας μέσα στις πόλεις του ισραήλ, και επιτίθενται στρατιωτικά πλέον, και μόνο στους εποίκους και στον ισραηλινό στρατό, με αξιοσημείωτες «συμβολικές» επιτυχίες. Επιπλέον, το κράτος της σαουδικής αραβίας, πρότεινε ένα καινούργιο «ειρηνευτικό σχέδιο», σύμφωνα με το οποίο όλα τα αραβικά κράτη θα αναγνωρίσουν το κράτος του ισραήλ αν αυτό γυρίσει στα σύνορά του του 1967...

Στην ουσία προσφέρεται η δυνατότητα στην ισραηλινή ελίτ να «ξαναπουλήσει» την «ειρηνικότητα» που πούλησε το 1993, αλλά τώρα με ακόμα περισσότερα ανταλλάγματα. Γιατί, εννοείται, ούτε το μεγαλύτερο μέρος των εποίκισμών πρόκειται να μαζέψει, ούτε τους δρόμους που έχει φτιάξει να ξηλώσει, ούτε, κυρίως, να εγκαταλείψει έστω και στο ελάχιστο την συστηματική εξαθλίωση των παλαιστίνιων προλετάρων.

Είμαστε μακριά, έξω από την ιστορία του αίματος, και δεν κοστίζει τίποτα το να «έχουμε γνώμη». Το ξέρουμε. Αν, έστω μ' αυτήν την επίγνωση, μας επιτρέπεται να πούμε κάτι, είναι το εξής:

Για το πληβειακό μέρος της παλαιστινιακής κοινωνίας η προοπτική ενός «κράτους» είναι προοπτική αργού θανάτου. Αποδείχθηκε αυτό από το 1993 ως το 2000: στην καλύτερη περίπτωση μια ντόπια ελίτ πρόκειται να νέμεται ένα μέρος της ζωής τους, αφήνοντας το υπόλοιπο για το μεγαλύτερο αφεντικό, το κράτος του ισραήλ. Ο «εθνικοαπαλευθερωτικός αγώνας», για τον οποίο οι παλαιστίνιοι επι δεκαετίες ήταν ένα είδος φωτεινού αστεριού, είναι νεκρός - όχι επειδή «έτσι λέμε εμείς», αλλά επειδή στην παλαιστίνη και σ' όλη τη μέση ανατολή, το ζήτημα δεν είναι (για τα αφεντικά) ένα κράτος παραπάνω ή λιγότερο. Αρκεί να δουλεύουν όλα «σωστά», αυτό ενδιαφέρει, με τον πιο ωμό τρόπο.

Η δύναμη του παλαιστινιακού αγώνα δεν είναι πλέον το να έχουν μια «δική τους βουλή» και μια «δική τους αστυνομία». Τους επιτρέπεται να τα έχουν υπό πολύ συγκεκριμένες προϋποθέσεις - κι αυτό, μόνο αυτό, μπορεί να είναι ένα «παλαιστινιακό κράτος». Η δύναμη του παλαιστινιακού αγώνα είναι άγρια ταξική: η απαίτηση της αυτοδιάθεσης που δεν υποκύπτει ούτε σε τανκς ούτε σε σφαίρες, οποιαδήποτε «εθνικής» προέλευσης και σκοπιμότητας.

Δεν μπορούμε να δώσουμε συμβουλές, ούτε να απαιτήσουμε ανταλλάγματα για την (ανύπαρκτη) αλληλεγγύη μας. Όμως το να γίνει η παλαιστινιακή υπόθεση ξανά το φυτίλι για την έγερση χιλιάδων, εκατομμυρίων αράβων προλετάρων, το να γίνει ο αγώνας των παλαιστίνιων σημαία απελευθέρωσης δική τους και πολλών άλλων, είναι - νομίζουμε - συνώνυμο με το «ξεπέρασμα» των συνόρων. Όχι «ιδεολογικά» (αυτό φαίνεται να επιχειρεί ο ισλαμισμός) αλλά πρακτικά: ένας αγώνας των εργατικών κοινοτήτων, και μόνο αυτών.

εκδόθηκε στην αθήνα, τον μάρτη του 2002, σε περιορισμένο αριθμό αντιτύπων, με την τεχνική υποστήριξη της κολλακτίβας 03*03